

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ

ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ

ԳՐԱԴԱՐԱՆԺ

ՅՈՒՆԻՍ 25, 26, 1949 ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

ՆԻՒ ԵՊՐԲ, Ն. Ե.

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ

Գումարած Յունիս 25-26, 1949

Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Սրահը

580 W. 187th St., New York, N. Y.

Ա. ՆԻՍՏ

Ամերիկահայ Միջհայրենակցական Միութեան
Երրորդ Համագումարը բացւեցաւ Յունիս 25, Շա-
բաթ, կէսօրէ ետք ժամը 3.30-ին, Կեդր. Վարչու-
թեան դիւանին կողմէ:

Կեդր. Վարչութեան ատենապետ Պրն. Յովսէփ
Սանսիւլաս բացման երկու խօսքով շեշտեց Միջհայրե-
նակցականի կարեւոր դերը զանազան բաղկացուցիչ
Միութիւններու համանման աշխատանքները արդիւ-
նաւէտօրէն համադրելու մէջ: Ան յիշեց նաեւ, որ
մինչեւ Միութեանս նախորդ համագումարը մենք
տակաւին ծանր աշխատանքի չէինք հանդիպած իբրեւ
կազմակերպութիւն: Այդ Համագումարէն շատ չան-
ցած, աննպաստ պարագաներու բերմամբ, Կեդր. Վար-
չութիւնը ինքզինքը դէմ առ դէմ գտաւ Նիւ Եորք քա-
ղաք հաւաքւած հարիւրէ աւելի հայրենադարձներու
տեղաւորման եւ խնամատարութեան յոյժ լուրջ հար-
ցին, եւ պէտք է գոհունակութեամբ ու պարծանքով
յայտարարել, որ Միութիւնը քննութեան այդ բովէն
անցաւ մեծ յաջողութեամբ: Միութիւնս հպարտ է
այդ կատարումով, որ ամբողջ կազմակերպութեան

11
53418
A

ճիգերու արդիւնքն էր, օժանդակութեամբ բազմաթիւ հայրենասէր հայերու:

Ապա ատենապետը նախատեղադրեալ զտաւ Միջ-Հայրենակցական Միութեան Ծրագիր-Պանոնագիրը՝ կարդալ տալ, պատգամաւորներու յիշողութիւնը թարմացնելու համար:

Կեդր. վարչութեան քարտուղարուհի Տիկ. Աննիկ Սերոբեան կարդաց սոյն ծրագիր-կանոնագիրը:

ԴԻԻԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Համագումարի ժամանակաւոր դիւանը իր պաշտօնը լրացած նկատելով, հրաւիրեց պատգամաւորները՝ ընտրելու համագումարի դիւան, երկու ատենապետով եւ երկու քարտուղարով, Վոյսն ի Վոյս պաշտօնավարելու համար:

Համագումարի դիւանի անդամներ ընտրւեցան. ատենապետներ՝ Պրնյք. Յարութիւն Խոլլիկեան եւ Ա. Ճանճիկեան, իսկ քարտուղարներ՝ Պրնյք. Եր. Մամբրէկեան եւ Հ. Պարտիզեան:

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

1. Դիւանի ընտրութիւն,
2. Յանձնախումբերու ընտրութիւն.
 - ա) Ստուգիչ յանձնախումբ,
 - բ) Հաշւեփնիչ յանձնախումբ
 - գ) Բանաձեւերու յանձնախումբ
3. Թղթակցութիւններու ընթերցում,
4. Կեդր. վարչութեան. ընդհ հաշւետւութիւն,
 - ա) Քարտուղարի գեկոյց,
 - բ) Գանձապահի գեկոյց,
 - գ) վարիչի գեկոյց,
5. Ամերիկահայ Ազգային Խորհուրդ,
6. Ներգաղթ,
7. Արտելներ,
8. Կազմակերպական աշխատանք:

2. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄ ԲԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղի ունեցաւ հետեւեալ յանձնարարութեամբ ընտրութիւնը :

ա) Ստուգիչ Յանձնախումբ՝ Տիկ . Աննիկ Սերոբեան , Պրնյք . Դ . Խաչատուրեան եւ Մ . Շամալեան :

բ) Հաշիւֆննիչ Յանձնախումբ՝ Պրնյք . Գ . Աւագեան , Պ . Զոսիկեան եւ Մ . Պաճաղեան :

գ) Բանաձեւերու Յանձնախումբ՝ Պրնյք . Ա . Զարգարեան , Մ . Ճալեան եւ Յ . Սանտիվաս :

3. ԹՂԹԱՅՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒ ԸՆԹԵՐՅՈՒՄ

Քարտուղարը կարգաց հետեւեալ թղթակցութիւնները .

ա) Պրն . Վ . Ճալեանէ , Գիւտտելֆիայէն :

բ) Ողջոյնի հեռագիր Ամերիկահայ Յաւաքղիմական Միութենէն :

գ) Ողջոյնի հեռագիր Խուլլու-Թլիատին Վերաչինաց Միութենէն :

դ) Զմէկածաղի Հայրենակցական Ընդհ . Միութենէն :

ե) Վասպուրական Միութեան Համագումարէն :

զ) Վասպուրական Միութեան Կեդր . Վարչութենէն :

է) Հետեւեալ հեռագիրը Ամերիկահայ Աղղային Խորհուրդէն .

«Ընդունեցէք Ամերիկահայ Աղղային Խորհուրդի լաւագոյն մաղթանքները Ձեր Գ . Տարեկան Համագումարի առթիւ : Խորհուրդը խորապէս կը դնահատէ այն արժանաւոր օժանդակութիւնը որ Միջհայրենակցական Միութիւնը բերած է Խորհուրդի դործին եւ նպաստակներուն : Մինչ միջաղղային կացութիւնը կը բարելաւի , դառնալով աւելի նպաստաւոր Հայ Դատին , զօրացնենք մեր դիրքն ու կամքը յառաջ ընթանալու դէպի վերջնական յաղթանակ» :

ԵԶՆԻԿ ԱԶՆԱԿԵԱՆ , Տնօրէն»

ը) Համա-Պարբերդցիական Միութեան նամակը, որ կը թելադրէր թէ Համագումարս պէտք է մտածէ պատւիրակութիւն մը ղրկել Սովետ. Հայաստան:

թ) Արաբկիրի Միութեան կեդր. վարչութեան դեռ վերջերս տացած նամակը, նոր Արաբկիր արտելէն (Ս. Հայաստան) ուր տրւած էր անոնց անմիջական շինարարական ծրագրի մանրամասնութիւնները: Նամակ կը շեշտէր թէ ծրագրւած բարեկարգութիւնները՝ մշակոյթային, արդիւնաբերական եւ առողջապահական, նոր Արաբկիրը պիտի դարձնեն անճանաչելի:

Սովետ. Հայաստանէն՝

ա) Արտասահմանից Ներդադրող Հայերի Ընդունման եւ Տեղաւորման Կոմիտէի Նախագահ Բ. Աստվածատուրեանէն.

«Գնահատելով Ձեր կատարած աշխատանքը ներդադրի օժանդակման ինչպէս նաեւ նոր կազմակերպւած աւաններու օգնութեան գործում Արտասահմանից Ներդադրող Հայերի Ընդունման եւ Տեղաւորման Կոմիտէն սրտագին ողջունում է ձեր համագումարը եւ յաջողութիւն է ցանկանում յետագա աշխատանքներին»:

ԱՍՏՎԱԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

բ) Հ.Ս.Ս.Ռ. — ի Արաաքին Գործերու Մինիստր Յովհաննէսեանէ ստացւած հաղորդագրութիւն մը ի պատասխան կեդր. վարչութեանս ըրած հետապնդումներուն:

«ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ԽՈՒՄԲԸ, 162 ՀՈԳԻ, ՈՐՈՆՔ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻՆ ՆԵՐԳԱՂԹԵՑԻՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԱՊԱՀՈՎ ԿԵՐՊՈՎ ՀԱՍԱՆ Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՓԵՏՐՎԱՐ ԱՄՍԻՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԱՅՍ ԱՆՁԵՐՈՒՆ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԻԱԻ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ:

«ԱՅՍ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐՈՒ ԳՈՅՔԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ
ԵՐԿՈՒ ՏԱՐՔԵՐ ՆԱԽԵՐՈՎ ՂՐԿԻԵՑԱՆ, ԱՄԲՈՂ-
ՋՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԻԱԾ ԵՆ:

«Եթէ ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ
ՓԱՓԱՔԻ ՕԳՆԵԼ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՅԵՏԱԳԱ-
ՅԻՆ, ԱՅԴ ԼԻՆԻ ՆՈՐ ԱԻԱՆՆԵՐ ԿԵՐՏԵԼՈՎ ԿԱՄ
ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՅ-
ԹԱՅԻՆ ԵՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ-
ՆԵՐ ՀԻՄՆԵԼՈՎ ԱՅԴ ՆՈՐ ԱԻԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ. Ս.
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ԿՈՂՄԷՆ
ՈՇԻԷ ԱՌԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉՈՒՆԻ ԱՅՍ ԽՆԴՐԻՆ ՄԷՋ:

«ԻՍԿ ԱՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ ԿԱՄ ԿԱԶՄԱԾՆԵՐԸ
ՈՐՈՆՔ ԻՐԵԻ ՆՈՒԷՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ՍՈՎ. ՀԱՅԱՍ-
ՏԱՆԻՆ, ԱՍՈՆՔ ԱԶԱՏ ԵՆ ՄԱՔՍԱՏՈՒՐՔԷ»

ՎԵՐՈՅԻՇԵԱԼ ԹՂԹԱԿԳՈՒԹԵԱՆԳ ԸՆԹԵՐԳՈՒՄԸ ԸՆ-
ԴՈՆԵԼԵԳԱԼ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՄՈՂԱՄԱՆՈՐՆԵՐՈՒ
ԿՈՂՄԷ:

ՈՐՈՇԵԳԱԼ 15 ԲՈՎԷԻ ԴԱՌԱՐ ՄԸ ԱՌՆԵԼ, ՈՐԱՅՍՊԻ
ՍՈՒՂԻՇ ՅԱՆՃՆԱԽՈՒՄԸ ԻՐ ՂԵԿՈՅԸ ԿԱՄՈՐԱՍԱՏ
ՆԵՐԿԱՅԱԳՆԵԼՈՒ:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԻ ԶԵԿՈՅՑ

ՅԱՆՃՆԱԽՈՒՄԻՆ ԿՈՂՄԷ ՏԻԿ. ԱՆՆԻԿ ՍԵՐՈՐԵԱՆ
ՂԵԿՈՒԳԵԳ, ԹԷ ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿԳԱԿԱՆԻ 19 ԱՆԴԱՄ ՄԻ-
ՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ 15-Ը ԿԱՄՈՂԱՄԱՆՈՐՆԵՐ ՆՀԱՆԱԿԱԾ ԵՆ,
ՍԱԿԱՅՆ ԱՅԴ ԲՈՎԷԻՆ, ՄԷԿ ՔԱՆԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆԵՐ-
ԿԱՅԱԳԼԱԾ ՀԷԻՆ:

ՀԱՄԱՂՈՒՄԱՐԸ ԼՍԵԼՈՎ ԱՄԵՆԱՊԵՈՒ (ՃԱՆՃԻԿ-
ԵԱՆ) ԹԵԼԱՂՐՈՒԹԻՒՆԸ, ԹԷ ՈՐՈՇ ԿԱՄՈՂԱՄԱՆՈՐՆԵՐ
ՀԱԼԱՆԱՐԱՐ ՈՇՀԱՆԱՅԻՆ, ՈՐՈՇԵԳ ՆԻՍՈՐ ՕՐԻՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱՐԵԼ ԵԼ ԴՈՐԾԵՐՈՒՆ ԸՆԹԱԳՔ ՄԱԼ:

Հետեւեալը ցանկն է նշանակւած պատգամաւոր-
ներուն :

1. Արաքկիւրի Միութիւն— Մ. Ճալեան, Ա. Ճալճիկեան :

2. Արմտաններու վերաշինաց Միութիւն— Տիկին
Նուարդ Նորընծայեան, Գ. Խաչատուրեան :

3. Եւդոկիոյ Հայ Կրթասիրաց Միութ. — Յ. Եօր-
շանճեան, Ե. Մամբրէեան :

4. Կեսարիո վերաշինական Միութ. — Ս. Եաղուս-
եան, Ա. Քաղցրունի :

5. Կիւրինի Հայրենակցական Միութ. — Ա. Կիւ-
րեղեան, Լ. Հէքիմեան :

6. Համա-Երզնկացիական վերաշինաց. Միութ. —
Ռ. Սրապեան :

7. Համա-Խարբերդցիական Միութ. — Մ. Աճէմ-
եան, Յ. Խոլլիկեան :

8. Մալաթիո Կրթասիրաց Ընկերութիւն— Պ. Զո-
պիեան, Զ. Խաչատուրեան :

9. Միջհայրենակցական Կեդր. վարչ. — Ա. Տէ-
միրճեան, Յ. Սանսիլաս :

10. Նոր Բիւթանիո վերաշինաց Միութ. — Աննիկ
Սերոբեան, Ե. Թորոսեան :

11. Զմշկաձակի Հայր. Ընդհ. Միութ. — Ն. Անդ-
րէասեան, Տ. Թուխմանեան :

12. Զնփուշի վերաշինական Միութ. — Մելիք Խա-
չոեան :

13. Համա-Սեբաստացիական Շինարար Միութ. .
Ա. Զարդարեան, Մ. Պաճաղեան :

14. Վասպուրական Միութիւն— Տիկ. Շուշանիկ
Շահինեան, Օ. Սարեան :

15. Քէսապի Հայրենասիրական Միութիւն. — ԲԺ.
Մ. Յովսէփեան :

16. Համաֆդեցիական Միութիւն. — Գ. Աւաղ-
եան, Մ. Շամալեան :

Ներկայացուցիչներ չէին նշանակած՝ Արղնիի
Հայրենակցական Միութիւն, Կովկասահայ Միու-
թիւն, Տիթրոյթի Կովկասահայ Միութիւն եւ Տիգրա-
նակերտի Հայրենակցական Վերաշինական Միութիւնը:

Համագումարին նիստերուն ներկայ կը դառնուէին
նաեւ համակիր հայրենակցականներ որպէս հանդի-
սատեսներ:

4. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՋՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ՀԱՇԻԵՏԻՈՒԹԻՒՆ

Ա. Քարտուղարի Զեկոյց

Կեդր. Վարչութեան քարտուղար Տիկ. Աննիկ Սե-
րոբեան կարդաց իր զեկոյցը, որ կը շօշափէր հետեւ-
եալ կէտերը.

- ա) Հայկան Դատ եւ Ամերիկահայ Ազդ. Խորհուրդ,
- բ) Ներդաշխի հանդանակութիւն,
- գ) Պաղեստինի Հայ աղետեալներու օգնութիւն,
- դ) Ներդաշխ, արտելներ,
- ե) Կազմակերպական աշխատանքներ:

Պատուարժան Պատգամաւոր Հայրենակիցներ,

Ամերիկահայ Միջհայրենակցական Միութիւնս
այս տարի ունեցաւ առանձնապէս բեղմնաւոր շրջան
մը, հակառակ աննպաստ պայմաններու եւ ստեղծւած
դժւար կացութեանց:

1. Հայոց Պատմական Իրաւունքները եւ Ամերի-
կահայ Ազգային Խորհուրդ.

Հետեւելով մեր նախընթաց պատգամաւորական
ժողովներու որոշումին, Միջհայրենակցականը կը
շարունակէ դորավիդ ըլլալ Ամերիկահայ Ազգային
Խորհուրդին, որպէսզի ան աղդու կերպով հետապնդէ
մեր պատմական իրաւունքները:

Ազգային Խորհուրդը Հայ Դատը Ամերիկեան Ժո-
ղովուրդին ծանօթացնելու համար կարեւոր աշխա-

առանք կատարած է : Կարեւոր թիւով դրութիւններ
—կոչեր, տետրակներ եւլն.— հրապարակ հանած է :
Պատրաստութեան մէջ է Արմէնիքն Ափփէրզ անունով
հետազօտական հանդէս մը որու խմբագրական կազ-
մը բաղկացած է Ամերիկացի նշանաւոր փրօֆէսորնե-
րէ, բժիշկներէ, կղերական եւ աշխարհական անձերէ :

Մեր ներկայացուցիչներն են Պրն. Գ. Յ. Սօլադ-
եան, Տիկ. Ա. Սերոբեան, Պրն. Յ. Սանսիվաս եւ
Պրն. Հ. Պարտիզեան, փոխանորդաբար :

Հայ Դատին ի նպաստ նշանակելի դործ մը եղաւ
20,000 Ամերիկեան Եկեղեցականներու ստորագրած
կոչը, ուղղւած՝ Միացեալ Աղղաց, որով կը պահանջ-
ւի Վիլսոնեան իրաւարարութեան դոր-
ծագրութիւնը : Դեռ վերջերս, այս աղերսագրի առի-
թով, Հայ Դատը ծանօթացնող ընդարձակ յօդւած մը
հրատարակեցաւ «Տիր Փրօթէսթանթ վոյս» անունով
միջաղղային թերթին մէջ, որ կը հասնի հարիւր հա-
զարաւոր ընթերցողներու :

Հայ դատը ծանօթացնելու եռանդուն դործունէ-
ութեան կից, Ամերիկահայ Աղղային Խորհուրդը պա-
տեհութիւնը չի կորսնցներ իր էական նպատակը հե-
տապնդելու : Դեռ վերջերս Հայ Դատի արդար լուծ-
ման աղերսագրի մը ներկայացուցաւ, Չորս Մեծերու
Ժողովին :

Աղղային Խորհուրդի տեղական մասնաճիւղերու
ուժեղացման համար, Միջհայրենակցականի հրա-
հանդները, ուղղուած՝ հայրենակցական միութիւննե-
րուն, իրենց նպատակին ծառայած են : Այս տարի Աղ-
ղային Խորհուրդի տեղական մասնաճիւղերու դործու-
նէութիւնները, մասնաւորաբար տօնակատարութեան
ձեռնարկները, ամէն տեղ աննախընթաց յաջողու-
թիւններ եղած են :

2. ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տարեշրջանի սկիզբը Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը բացաւ Երկրորդ Միլիոն Տոլարի հանդանակութիւնը եւ առաջին ամիսներու ընթացքին դոյապած գումարը մօտեցած է կէս միլիոն տոլարի : Միջհայրենակցականը լրիւ կերպով կատարեց իր սլարտականութիւնը հանդանակութեան յաջողութեան համար , հրահանգներ տալով եւ ամէն կերպ օժանդակելով տեղական հանդանակութեան ձեռնարկներուն : Միջհայրենակցականը պիտի շարունակէ նոյն օժանդակութիւնը տալ այս նպատակին անմիջապէս որ հանդանակութեան աշխատանքները վերսկսին :

Պարոնայք Գ. Յ. Սօլադեան եւ Մ. Պաճաղեան կ'անդամակցին Կեդր. Հանդանակիչ Յանձնախումբին :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՀԱՅ ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Ընդառաջելով Ամերիկահայոց Առաջնորդ Գեր. Ներսոյեան Սրբազանի դիմումին՝ Միջհայրենակցականը մասնակցեցաւ Պաղեստինի Հայ Աղետեալներու Օգնութեան Յանձնախումբին եւ ջանք չի խնայեց առաջադրւած նպատակին յաջողութեան համար : Այս Յանձնախումբին մէջ մեր ներկայացուցիչներն են Պարոններ Գ. Յ. Սօլադան եւ Յ. Ուրլեան :

4. ՆԵՐԳԱՂԹ

Միջհայրենակցականի գլխաւոր աշխատանքը եղաւ այս տարի Ամերիկայէն հայրենադարձը : Սրտի անհուն գոհունակութեամբ կը յայտնենք որ հակառակ ստեղծւած բացառիկ դժւարութիւններուն եւ տագնապալի կացութեան , Ամերիկահայ Միջհայրենակցական Միութիւնը պատւով գլուխ հանեց այս գործը :

Ձեզ յայտնի է արդէն որ անցեալ տարի Միջհայ-
րենակցականը ստանձնեց Ամերիկայէն հայրենադար-
ձի գործին ղեկավարութիւնը պատասխանատուութեան
եւ պարտականութեան խոր գիտակցութեամբ, ինչ-
պէս յետագայ դէպքերը լրիւ կերպով հաստատեցին:

Անցեալ Յուլիս 31-ին մեկնող Բապէտա շոգենա-
ւով մեկնելու համար, պատրաստ էին 133 հոգի: Ա-
նոնցմէ շատեր տուն ու խանութ ծախած, բոլորն ալ
գործերնին թողած, ծախսալից դնումներով սպառած
էին իրենց դրամը եւ իրենց ամբողջ ստացւածքը ղըր-
կած էին նաւամատոյց, պատրաստ՝ մեկնելու:

Դժբախտաբար Նիւ Եորքի նաւամատոյցի իշխա-
նութիւնը Բապէտայի վրա դռնւած աղատարար նա-
ւակներու թիւը բաւարար չի համարեց առաջադրւած
թիւով ճամբորդներ փոխադրելու համար եւ Բապէ-
տան ստիպւեցաւ մեկնիլ սակաւաթիւ ճամբորդներով,
առանց հայրենադարձներուն: Նոյն ատեն խոստում
եղաւ որ Բապէտան պիտի վերադառնա Սեպտ. 25-ի
ատենները, առանձնապէս Հայ հայրենադարձները
փոխադրելու համար:

Միջհայմրենակցականը անմիջապէս միջոցներ
ձեռք առաւ որպէսզի այս հայրենադարձները որեւէ
դժւարութեան չի մատնէին: Անմիջապէս հանդստա-
ւէտ պանդոկ մը վարձեցաւ, Լէյքվուտ, Ն. Ճ. ի մէջ,
ուր անոնք փոխադրւեցան եւ ապրեցան համայնական
կեանքով, մէկ ընտանիքի պէս:

Միւս կողմէն ուրիշ հայրենադարձներ, վերջաց-
նելով իրենց պատրաստութիւնը միացան այս խում-
բին, ընդհանուր թիւը բարձրացնելով աւելի քան
170-ի:

Երբ Բապէտայի ծանօթ պատահարը արդեւէ ե-
ղաւ իր վերադարձին Սեպտ 25-ին, հարկ եղաւ հայ-
րենադարձները փոխադրել ուրիշ պանդոկ մը, ա-

նորոշ ժամանակով: Այս միջոցներուն յայտնի եղաւ նաեւ որ ներդադրել գաղութացած է առժամաբար:

Հայրենադարձներու նոր բնակավայրը, Ուէստ Էնտ, Ն. Ճ. —ի մէջ, նախորդին պէս, հայութեան ժամադրավայր եղաւ: Բացմաթիւ հայեր, մօտաւոր եւ հեռաւոր վայրերէ, պարբերաբար այցելեցին հայրենադարձներուն, մօտէն ծանօթացան անոնց կենցաղին, ընձեռեցին իրենց նիւթական եւ բարոյական քաջալերութիւնը եւ իրենց հետ տարին հիացմունք կատարած աշխատանքի մասին:

Ամերիկահայ ժողովուրդի լայն խաւերու ցոյց տւած այս քաջալերական վերաբերումը, մեծ չափով նպաստեց որ յաջողութեամբ սլսակէի այս աննախընթաց եւ դժւարին ձեռնարկը:

Յաջողութեան կարեւոր աղբակներէն մէկն ալ եղաւ մեր անդամ Միութիւններու սրտադին դործակցութիւնը: Առաջին օրէն իսկ մեր բաղկացուցիչ Միութիւնները այս աշխատանքին թեւ եւ թիկունք եղան: Անոնք, Կեդր. Վարչութեան կողմէն ի պատասխան անմիջապէս ղրկեցին իրենց նիւթական մասնակցութեան հաժիրը, մինչեւ 500 տոլար, ըստ իրենց կարողութեան եւ աւելցուցին իրենց բարոյական քաջալերանքը, խրախուսիչ նամակներով եւ այցելութիւններով:

Հայրենադարձները, իրենք եւս նպաստեցին ընդհանուր յաջողութեան, իրենց համերաշխ դործակցութեամբ եւ համբերատար ոգիով:

Այս գնահատելի օժանդակութիւններու մէջ աչքի կը զարնէ ներդադրողներու Հողատար Յանձնախումբի կատարած անգնահատելի աշխատանքը:

Հայրենադարձներու հողատարութեան եւ անոնց մեկնումը փութացնելու աշխատանքներուն պարտականութիւնը յանձնուեցաւ առաջին օրէն իսկ, ներդադրողներու Հողատար Յանձնախումբին, բաղկա-

ցած Միջհայրենակցականի դործերու վարիչ Պր. Գ. Յ. Սօլադեանէ, Պր. Մարթին Ճալեանէ եւ Տիկ. Շուշանիկ Շահինեանէ: Յանձնախումբը նւիրւած աշխատանքով եւ անձնական զոհողութիւններով դիմելու հանեց իրեն վստահւած այս պատասխանատու դործը:

Միջհայրենակցականը բացառիկ ջանքեր թափեց, մասնաւոր դիմումներ ներկայացուց Սով. Հայաստան, որպէսզի ներդադրի ժամանակաւոր դադարման որոշումէն առաջ պատրաստւած եւ արդէն հազարաւոր մղոններ ճամբորդած Ամերիկահայ հայրենադարձներու Հայաստան երթալը արտօնել:

Այս դիմումները արձագանք դտան Սովետ. Հայաստանի ազնիւ եւ խելացի ղեկավարներուն մօտ որոնց բարեացակամ նկատառութեան շնորհիւ ի վերջո արտօնւեցաւ սպասող հայրենադարձներու մուտքը Հայաստան: Ասոնցմէ 6 հողի չի կրցան վիզէ ստանալ հակառակ թափւած բացառիկ ջանքերուն:

Այս ետ մնացողներուն՝ Միութիւնս դանադան օժանդակութիւններ ըրաւ: Իրենց ճանապարհածախսը վճարելով զրկեց զիրենք իրենց տեղերը, իրենց բռնները անմիջապէս զրկեց իրենց տւած հասցէին, պէտք ունեցողներուն զրպանի ծախքի փոքր դումար մը տրւաւ, ոմանց ասրուստն ալ հողաց շարաթական 25 տոլար տալով, մինչեւ վերջնական կարգադրութիւն մը ըլլալը. միեւնոյն ժամանակ շարունակեց իր ջանքերը որպէսզի այս մէկ քանի անձերն ալ իրենց նպատակին հասնին:

Յունվար 21, 1949-ին, 162 հայրենադարձներ անհուն խանդավառութեամբ մեկնեցան Նիւ Եորքի նաւահանդիստէն, Կըտլինիա Ամէրիքըն Ընկերութեան Սոսիէթի նաւով, դէպի Նաիթօլի, ուր նախապէս եկած սլիտի ըլլար, Ռումանական Արտիէլ նաւը, ճամբորդութեան շարունակութեան համար:

Հայրենադարձներու համար խառնական քրան գիք վիզէ ստանալու ջանքերը ապարդիւն եղան : Բարեբախտաբար կարելի եղաւ Սոսիէսքիի նաւապետը վստահացնել, որ Արտիէլ իրենց ժամանումէն 5 օր առաջ Նախօլի սլիտի ըլլա եւ իրենց սպասէ :

Անակնկալ դժւարութիւններու առաջ պատրաստ ըլլալու համար, Կեդր. Վարչութիւնս լիազօր ներկայացուցիչ նշանակեց Պր. Մարթին Ճալեանը, որպէս զի Նախօլի մէջ դիմաւորէ հայրենադարձները եւ սլարադային համեմատ անոնց հարկ եղած նիւթական, բարոյական եւ օրինական օժանդակութիւնը տա : Այս նպատակով Պր. Ճալեանի տրամադրութեան տակ դրեցաւ հինգ հազար տոլարի գումար մը :

Պր. Ճալեան օդանաւով մեկնեցաւ Նախօլի եւ հայրենադարձներէն օրեր առաջ հոն ըլլալով՝ աշխատեցաւ անոնց համար ցամաք ելլելու արտօնութիւն եւ բնակարան ապահովել : Արտիէլի ժամանումը անակնկալ կերպով ուշացած ըլլալով հայրենադարձները մեծ դժւարութիւններու առաջ դնուեցան : Պր. Ճալեանի Նախօլի դռնէն Նախախնամական դեր կատարեց այս դժւարութիւնները հարթելու եւ անոնց համբոյրութեան շարունակութիւնը կարելի դարձնելու մէջ :

Փետր. 11-ին հայրենադարձները Նախօլիէն մեկնեցան Արտիէլ նաւով դէպի իրենց վերջին հանգրւանը՝ Սովետական Հայաստան :

Պր. Ճալեան իրեն յանձնուած այս կարեւոր գործը ձեռնհասութեամբ գլուխ հանելէ վերջ, երբ վերադարձաւ, ծախսելու համար իրեն յանձնուած դրամէն, երեք հազար տոլար ետ վերադարձուց գանձին եւ իր երթեւեկութեան ծախքը ամբողջութեամբ նւիրեց Միութեան :

Միջհայրենակցականը զրկեց հայրենադարձներու բռնները մօտ 400 թըն, երկու անդամէն, առաջին մասը փետր. 10-ին Քրասնոտար սովետական բռնատար

նաւով, իսկ երկրորդ մասը Մարտ 24-ին ձեն. Չէրնի-
քովսքի սովետական բեռնատար նաւով, Նիւրորթ
Նիւզ, Վերճինիայէն:

Երեւանէն Միութեանս եկած տեղեկութեան հա-
մաձայն, հայրենադարձները ապահով հասած են Պա-
թումի, Փետր. 21-ին եւ երկու օր հանդստանալէ վերջ,
մասնաւոր շողեկաւքով մեկնած են Երեւան, Սովե-
տական Հայաստան:

Ամերիկահայ հայրենադարձները դրկարաց ըն-
դունւած են Սովետ. Հայաստանի ժողովուրդի եւ
սոցալտօնական մարմիններու կողմէ իրենց հարադատ-
ներ եւ առաջնորդւած են իրենց համար սպասրաստւած
մասնաւոր բնակարանները: Իրենց տրւած է դրամ եւ
սլարէն: Անոնց բեռները միասին չըլլալուն պատճա-
ռով անոնց տրամադրւած է կարասի եւ խոհանոցային
սխտոյքներ:

Հայրենադարձներու դոյքերը նոյնպէս հասած են
Երեւան:

Ամերիկահայ Միջհայրենակցական Միութիւնը
հալարտ է իր բաղկացուցիչ Միութիւններու ցուցարե-
րած դործօն մասնակցութեան համար այս աղնիւ դոր-
ծին մէջ եւ խորասլէս կը դնահատէ Ամերիկահայ հասա-
րակութեան լայն խաւերու օժանդակութիւնը, անհա-
տապէս կամ խմբական, առանց որու կարելի չպիտի
ըլլար ի դլուխ հանել այս աղնիւ դործը եւ ի սրտէ չը-
նորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր օժանդակողնե-
րուն:

5. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Այս տարեշրջանին տեղի ունեցած են Կեդր. վար-
չութեան 8 ժողովներ եւ երկու խառն ժողովներ Ներ-
դադրի Յանձնախումբին հետ, Գործադիր Մարմնի 5
ժողովներ եւ Դիւանի յաճախակի խորհրդակցական
ժողովներ որոնց միջոցով ուղղութիւն տրւած է մեր
աշխատանքներուն:

2. Համադրումարի արձանագրութիւնները տպւած
եւ ղրկւած են բոլոր մեր անդամ Միութիւններուն,
մէկ քանի օրինակ ալ ղրկւած է Երեւան, Ներդադրող-
ների Ընդունման եւ Տեղաւորման Կոմիտէի նախագահ
Պրն. Բ. Աստուածատուրեանին եւ դրադարաններուն:

3. Այս դրքոյկէն զատ հինգ շրջաբերականներ
դրւած են որոնցմէ ոմանք ղրկւած են աւելի քան 90
հայրենակցական միութիւններու: Թերթի հազոր-
դագրութիւններ ղրուած են որոնք հրատարակւած են
նոյն խիւ Հարաւային Ամերիկայի Հայ Մամուլի մէջ:

4. Կապ պահւած է մեր միութիւններու հետ:

5. Մեր անդամներու ցանկին վրա աւելցած է
Տիթրոյթի Կովկասահայ Միութիւնը:

6. Այս տարի Միութիւնս ամբողջովին կլանւած
ըլլալով ներդադրի աշխատանքներով չի կրցաւ աւե-
լի ժամանակ յատկացնել նոր Միութիւններ ներդրա-
ւելու խնդրին: Նոյն պատճառով կարելի չեղաւ ըն-
թացք տալ նախորդ պատգամաւորական ժողովի որ-
ոշումին, պարբերաթերթի մասին:

7. Ներդադրի Յանձնախումբը որ Միջհայրենակ-
ցականի հովանաւորութեամբ կը դործէր, շարունա-
կեց իր դործօն աշխատակցութիւնը ներդադրի դոր-
ծերուն մէջ, մինչեւ վերջերս: Մայիս 20-ին Միջհայ-
րենակցականի Կեդր. Վարչութեան եւ Ներդադրի
Յանձնախումբի միացեալ ժողովը իր գնահատութիւ-
նը արձանագրելով Յանձնախումբի անցեալ եւ ներ-
կա դործունէութեան մասին եւ քննելով ներկա կա-
ցութիւնը ներդադրի առնչութեամբ, լուծւած յայ-
տարարեց Ներդադրի Յանձնախումբը:

8. Ըստ նախորդ պատգամաւորական ժողովի հը-
րահանդին, Մեծադոյն Նիւ Եորքի Տեղական Յանձնա-
խումբը պարտականութիւն ունի Միջհայրենակցա-
կանի պիւտճէին մէկ մասը հայթայթելու, ձեռնարկ-
ներու միջոցով: Անցեալ տարի Յանձնախումբին սար-

քած հանդէս-սպարահանդէսը մեծ ընդունելութիւն
առաւ հայ ժողովուրդէն: Այս տարի եւս այս Յանձ-
նախումբը գործի լծւած է եւ իր առաջին ձեռնարկն է
Էրեկոյեան ճաշկերոյթը, սլաւագամաւորական ժողովի
առիթով:

Ամերիկահայ Միջհայրենակցական Միութիւնը
քր այս տարւան գործունէութեամբ իրեն յատուկ տեղ
մը շինեց Ամերիկահայերու սրտին մէջ:

Բ. ՎԱՐԻՉԻ ՁԵԿՈՅՑ

Միջհայրենակցական Միութեան գործերու վա-
րիչ Պր. Գ. Սօլադեան սկսաւ իր ղեկոյցը՝ իր հաւատ-
քը եւ համոզումը արտայայտելով, թէ Միջհայրե-
նակցականը ունի իր որոշ եւ կարեւոր դերը Ամերի-
կահայ դաշութին մէջ՝ հայրենակցական միութեանց
գործերը համադրելու, դիւրացնելու համար, ի մաս-
նաւորի ներդաշխի կապակցութեամբ: Ան յայտնեց
իր հաստատ համոզումը՝ հիմնուած բաղմաթիւ ա-
ռիթներու վրայ, թէ՛ եթէ մենք ցուցաբերենք որոշ
հայրենասիրութիւն, ունենանք հաւատք եւ հետա-
պնդենք յարատեւ աշխատանք, ապա մեր ամէն մի
ձեռնարկած գործը լիակատար յաջողութիւն կը դառ-
նա: Ան մեծ հաւատք ցոյց կուտար մեր հայրենակցա-
կաններու նւիրւածութեան հանդէպ՝ դէպի ամէն աշ-
խատանք որ կը սատարէ Սովետ Հայաստանի վերել-
քին:

Պարոն վարիչը դրեթէ ամբողջապէս դրադեցաւ
Ամերիկահայ հայրենադարձներու Բ. կարաւանի տե-
ղաւորման, հոգատարութեան եւ ի վերջոյ ճամբա դը-
նելու հետ կապւած խնդիրներով: Կեդր. վարչու-
թիւնը եւ անկէ բխած Ներդաշխի Յատուկ Յանձնա-
խումբը, թէեւ դիմադրաւեցին բաղմաթիւ խոչըն-
դոտներ եւ դժւարութիւններ, սակայն հայրենակցա-
կաններու եւ շատ մը հայրենասէր հայերու ողջունելի

օժանդակութեամբ, անոնք կրցան յաղթահարել այս բոլորը եւ ի վերջո 162 Ամերիկահայ հայրենադարձներ Լեհական Սոսիէտի շոգենաւով մինչեւ Նախօլի, անկէ ալ Ռումանական Արտիէլ շոգենաւով մինչեւ Պաթումի հասցնել զանոնք:

Այս գործերուն իրենց անխոնջ ու անձնէր մասնակցութիւնը բերած են, յարեց պր. վարիչը — Թէ՛ յանձնախումբի անդամները, Թէ՛ բազմաթիւ հայրենասէր հայեր, մանաւանդ Ֆիլատելֆիայէն, իրենց զոհարեր աշխատանքով, նւէրներով եւ այլն:

Մեր ասպագա գործունէութեան առանցքը պէտք է կազմէ մեր կազմակերպութեան եւ անոր անդամ միութեանց աշխուժացման, ներքին ուժեղացման հարցը, որպէսզի որեւէ աշխատանքի համար պատրաստ լինինք: Օգտւինք մեր մօտիկ անցեալի փորձառութեանէն:

Երեկոյեան տեղի ունեցաւ ճաշկերոյթ, պատրաստած Միջհայրենակցականի Մեծագոյն Նիւ Եորքի Յանձնախումբին կողմէ. եղան ուղերձներ, ցուցադրւեցան շարժանկարներ — Ամերիկահայ Ա. Կարաւանի մեկնումն ու ժամանումը Սովետ. Հայաստան եւ կարգ մը տեսարաններ Բ. Կարաւանի կեանքէն՝ մինչ հայրենադարձները կը սպասէին նաւի:

* * *

Մ. ՃԱԻԵԱՆԻ ԶԵԿՈՅՑԸ

Նկատի ունենալով որ Ամերիկահայ երկրորդ կարաւանով ներգաղթողներ պիտի մեկնէին Փոլանտական Սոսիէտի նաւով, որը ղիրենք մինչեւ Նախօլի միայն պիտի տանէր, ու հոն պէտք է փոխադրուէին ուրիշ նաւ մը՝ Արտիէլ, որ ղիրենք պիտի տանէր դէպի Պաթում: Նկատի ունենալով որ ներգաղթողները Իտալական վիզէ չունենալնուն համար, հաւանաբար անսպասելի դժուարութիւններու եւ արգելքներու հանդիպին Իտալիոյ մէջ, Կեդր. Վարչութիւնը յարմար դատեց, որ ես օդանաւով մեկնիմ Իտալիա, ներգաղթողները հոն

հասնելէ առաջ, հարկ եղած կարգադրութիւնները ընելու :

Փետրվար 1-ին 1949, հասա Հռոմ, անմիջապէս իմացուցի հոն Խորհրդային դեսպանատան թէ՛ ներդադրողները չուտով կը ժամանեն, նոյնպէս իմացուցի, որ անոնք Խաւակահան թրանզիթ վիզէ չունին, ուղեցի գիտնալ թէ Արտիէլ նաւը եկած էր թէ ոչ: Երբ յայտնի եղաւ որ Արտիէլը եկած չէր եւ նկատելով որ թերեւս ներդադրողները Նարոլի ժամանելէն առաջ չի հասնի, կարեւոր էր վիզէ ապահովել զանոնք ցամաք հանելու համար: Խորհրդային դեսպանատունը յանձն առաւ այս ուղղութեամբ կարգադրութիւններ ընելու:

Եւ փետրվար 2-ին մեկնեցա Նարոլի, ուր կը դրոնըւէին Կիտինիա Սմէրիքըն նաւային ընկերութեան եւ Սովետ-Ռուսական նաւային ընկերութեանց դրասենեակները: Անմիջապէս հաղորդակցութեան մէջ մըտայ այս հաստատութեանց հետ՝ ճշգրիտ տեղեկութիւններ առնելու նաւերու ժամանամբ թուականներու մասին: Անոնք յայտնեցին՝ որ փոթորիկի պատճառաւ Սմերիկայէն եկող նաւը մէկ օր պիտի ուշանա, իսկ Ռուսական Արտիէլ նաւուն ժամանման թուականը որոշ չէր: Նարոլիի Սովետական հիւպատոսարանին հետ խորհրդակցելէ յետոյ, յարմար դատեցինք անմիջապէս պանդոկ մը ապահովել, ի պահանջել հարկին ներդադրողները հոն տեղաւորելու համար:

Նարոլիի մէջ կը բնակէր միակ հայ ընտանիք մը՝ Բարդէն Կարապետեան, եղբորորդին յայտնի հայ հասարակական գործիչ Արամ Ալըդապաշեանի, որու օժանդակութեամբ եւ առաջնորդութեամբ ծանօթացայ տեղական պայմաններուն եւ վարձեցինք քաղաքի ամենալաւագոյն պանդոկը՝ Հօթէլ Կրիլի:

Փետրվար 4-ին Նարոլի ժամանեց Սոսիէսքի նաւը, իր հետ բերելով Սմերիկայէն երկրորդ կարաւանով ներդադրողները, որոնց թրանզիթ վիզէն դեռ եկած չէր Հռոմէն: Ուստի խնդրեցինք նաւապետէն որ ներդադ-

թողները պահէ նաւուն վրայ մինչեւ նաւուն մեկնիլը, յուսալով որ մինչ այդ՝ վիղէի խնդիրը կը կարգադրւի: Նաւապետը ընդառաջ դնաց մեր խնդրանքին եւ զանոնք պահեց նաւուն վրայ երեք օր:

Սոպիէսկին պէտք է Ամերիկա վերադառնար փետ. 7-ի Երկուշաբթի կէսօրին, Արտիէլի ժամանումը դեռ անորոշ էր: Խտալական թրանզիթ վիղէն եկած չէր: Անմիջապէս դիմեցինք Նարօլիի պատկան իշխանութեանց արտօնութիւն ստանալու, որ անոնք — ներդադրեցին թողները — ցամաք ելլեն:

Երկար բանակցութիւններէ ետք, անոնք հաւանեցան հետեւեալ պայմաններով. — Հայրենադարձները բոլորը միասին խմբուած պէտք է մնան, առանձնացած, ոչ ոք պիտի այցելէ իրենց, ոչ ոքի հետ պիտի տեսակցին, պանդոկէն դուրս չպիտի ելլեն, այս պայմանները յարդելու համար ոստիկանական հսկողութեան տակ պիտի մնան անընդհատ, սկսած Սոպիէսքի նաւը ձգած վայրկեանէն՝ մինչեւ Արտիէլ նաւը մտնելը:

Երկու հարիւր ոստիկաններու հսկողութեան տակ, ներդադրեցին թողները փոխադրուեցան Սոպիէսքի նաւէն դէպի Հօթէլ Կրիլի, մասնաւորապէս վարձուած չորս օթօ-պըսերով եւ երկու բեռնատար թրօքներով, անոնց պայուսակները փոխադրելու:

Հօթէլ Կրիլիի մէջ՝ ներդադրեցին թողները մնացին չորս օր շարունակական ոստիկանութեան հսկողութեան տակ: Ամէն միջոց ի դորձ դրուեցաւ որ անոնց պանդոկի կեանքը հաճելի դառնայ: Համեղ եւ առատ ուտելիքներ եւ ըմպելիներ միշտ անպակաս էին: Այդ օրերուն Ամերիկայէն հեռադիր եկաւ՝ որ ներդադրեցին թողները զոյգերը արդէն Սովետական նաւերով ճամբու դրուած են:

Փետրվար 10-ին հեռադիր եկաւ որ Արտիէլը յաջորդ օրը պիտի ժամանէ Նարօլի, ներդադրեցին թողները տանելու: Այդ օր սարքուեցաւ խրախճանք մը, ուր ուրախութիւնը անսահման էր, որուն խանդավառօրէն

մասնակցեցան սլանդոկի սպասարկողները եւ ոստիկանները :

Փետրվար 11-ին Արտիէլը Նաբոլի ժամանեց , անմիջապէս դնացինք ծանօթանալու անոր ունեցած յարմարութեանց : Շոգենաւի ընկերութեան հետ խորհրդակցելէ յետոյ , յաւելեալ յարմարութիւններու մասին կարգադրութիւններ եղան : Նաւային ընկերութիւնը համաձայնեցաւ վճարել աւելորդ եւ բացառիկ ծախքերը , որ Արտիէլը ուշանալուն համար մենք ստիպւեցանք ընել :

Փետրվար 11-ին ներդադրողները մեկնեցան Հոթէլ Կրիլիէն դէպի Արտիէլ նաւը : Պանդոկի սպասարկողներուն եւ ոստիկաններուն նուէրներ տրուեցան , իրենց ցոյց տուած խիստ յարգալիր վերաբերմունքին համար :

Արտիէլ նաւը Նաբոլիէն մեկնեցաւ դէպի Պաթում Փետրվար 12-ին մեծ խանդավառութեան տակ : Բոլորի աչքերը լեցուած էր ուրախութեան արցունքներով : Անոնց երկար սպասումը եւ անորոշութեան շրջանը վերջ գտած էր եւ արդէն շուտով պիտի հասնէին իրենց երազած Խորհրդային Հայաստան :

Անոնց բարի ճանապարհ մաղթելու համար նաւամատոյց եկած էին Մարտիրոս եւ Շահնար Ճաւեան եւ Խորհրդային հիւպատոսը եւ քարտուղարը :

Ներդադրողները մեկնելէն յետոյ այցելեցի Ֆրանսայի երեք հայաչափ քաղաքները՝ Լիօն , Մարսէյլ եւ փարիզ , ներկայ եղայ դանազան հաւաքոյթներու եւ զեկոյց տուի Ամերիկահայ ներդադրողներու մասին : Մեր հայրենադարձներու յաջողութեամբ մեկնումը , նոր յոյս ներշնչեց եւ խանդավառեց բոլորին , որոնք անձկանօք կը սպասէին յաջորդ պատեհութեամբ մեկնելու իրենց հայրենիքը՝ Խորհրդային Հայաստան :

Իմ աշխատանքները լրացած համարելով , մօտաւորապէս մէկ ամիս յետոյ վերադարձայ Ամերիկա 1949 Մարտ 2-ին :

Բ. ՆԻՍՏ

Համագումարին երկրորդ նիստը գումարեցաւ Յունիս 26, Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 12.30-ին: Ատենասկես՝ Պրն. Յ. Խուլիկեան, քարտուղար՝ Պրն. Հ. Պարտիզեան:

Անուններու ընթերցումէն յայտնի եղաւ, որ նիստին կը մասնակցէին 14 անդամ Միութիւններ եւ Կեդր. Վարչութիւնը, ընդամենը 24 պատգամաւորներով:

Քարտուղարը կարդաց առաջին նիստի արձանագրութիւնը, որը վաւերացեցաւ մէկ ճշգումով. այն է՝ Մրադիր-Կանոնադրի ընթերցումը տեղի ունեցաւ ըստ Կեդր. Վարչութեան վերջին ժողովի որոշման:

Համագումարը թելադրեց, որ արձանագրութեան մաս կազմեն Գ. Սօլադեանի եւ Մ. Ճալեանի գրաւոր զեկոյցները եւս, այս զեկոյցները դասաւորել աւելի տպաւորիչ դարձնելու հրատարակութեան համար:

Համագումարը տեղեկանալով շրջանիս դործօն հայրենասէր եւ Միջհայրենակցականի լաւ բարեկամ ու աջակից Հայկազուն Քիւրքճեանի դժբախտ մահը Յունիս 24-ին, յոտնկայս յարգեց անոր բարի յիշատակը, յոտնկայս յարգանք մատուցեցաւ նաեւ անցեալ տարեշրջանին մեղմէ անդարձ հեռացող անդամներ Յովհ. Տիքիճեանի եւ Յովսէփ Սթամպուլեանի:

Որոշեցաւ համագումարի անունով ցաւակցական նամակ դրել մահացեալներու տարադաներուն:

Համագումարի քննարկն աւելի լաւ լոյսի տալէ կատարելու համար, առաջարկեցաւ եւ որոշեցաւ լսել անդամ Միութեանց համառօտ զեկոյցները:

Ձանաղան անդամ Միութեանց կատարած նւաճումներուն եւ թողած բացերուն իրազեկ դառնայէ յետո, պատգամաւորները անկասկած պիտի ունենան աւելի իրաւան մտապատկեր մը Միջհայրենակցական Միութեան ընդհանուր վիճակի մասին, քանի որ օղակները (անդամ Միութիւնները) կը պայմանաւորեն շղթային (Միջհայրենակցականի) դորութիւնը:

Ձեկոյցներ տւին հետեւեալ Միութեանց սլափա-
մաւորները .

1. Արաբկիրի Միութիւն .— Պր . Ա. Ճանճիկեան ,
2. Արմտաններու Վերաչ . Միութ .— Պր . Դ . Խաչա-
տուրեան ,
3. Նոր Բիւթանիո Վերաչ Միութ .— Տիկ . Ա . Սե-
րոբեան ,
4. Եւդոկիո Հայ Կրթ . Միութ .— Պր . Ե . Մամբ-
րէեան ,
5. Համա-Երզնկացիական Վերաչ . Միութիւն .— Պր .
Բ . Սրապեան ,
6. Համա-Խարբերդցիական Միութ .— Պր . Մ . Ա-
ճէմեան ,
7. Կեսարիո Վերաչ . Միութ .— Պր . Ա . Քաղցրունի ,
8. Կիւրինի Հայր . Միութ .— Պր . Լ . Հէքիմեան ,
9. Մալաթիո Կրթ . Միութիւն .— Պր . Լ . Զոսիեան ,
10. Համա-Սերաստացիական Շինարար Միութ .—
Պր . Մ . Պաճաղեան ,
11. Վասպուրական Միութ .— Պր . Օ . Սարեան ,
12. Չմշկածակի Ընդհ . Հայր . Միութիւն .— Պր . Ն .
Անդրէասեան ,
13. Քէսապի Հայրենասիրաց Միութիւն .— ԲԺ . Մ .
Յովսէփեան ,
14. Համաքղեցիական Միութիւն .— Պր . Գ . Ա-
ւաղեան :

Տիգրանակերտի Հայր . եւ Վերաչ . Միութեան
մօտին տեղեկութիւններ տւաւ Պր . Գ . Յ . Սօլաղեան :

Ձեկոյցները կը պարզէին զանազան Միութեանց
կազմակերպական վիճակը : Աւելի փոքրերը կը դոր-
ծեն երբ որոշ աշխատանք կը ներկայացուի , իսկ աւելի
մեծ եւ հին Միութիւնները կը հետապնդեն որոշ դոր-
ծունէութիւն : Բոլորն ալ կ'ընդունէին , որ աշխա-
տանքներն աւելի եռանդուն յառաջ կը տարւին , երբ
հասարակութիւնը շահադրդոող արշաւներ կան հրա-

պարակի վրա : Մանաւանդ Սովետ . Հայաստանէն եկած մասնաւոր ապսպրանքները՝ մեքենական սարքածներ դնելու եւ Սովետ . Հայաստան ղրկելու : Առհասարակ շօշափելի առաջադրութիւններ միշտ ալ խանդավառ ընդունելութիւն կը դռնեն բոլոր հայրենակցական միութիւններու մէջ :

Խիստ էական կը նկատուի Սովետ Հայաստանի մէջ գտնւող նոր աւաններու հետ կենդանի կապ ստեղծել եւ պահպանել , նախ Միջհայրենակցականի կողմէ պատուիրակութիւն մը ղրկելով դէպի Սով . Հայաստան հոն տեղւոյն վրա ծանօթանալու աւաններու շինարարական վերելքին , ինչպէս եւ ուսումնասիրելու , թէ ի՞նչ մասնաւոր ձեւերով կրնանք օգտակար ըլլալ :

Միութիւններ կան , որոնք որոշ տրամադրելի դումարներ ունին պատրաստ պահած՝ օգտագործելու Ս . Հայաստանի մէջ մէկ նոր շինարարական նպատակներու համար , սակայն անհրաժեշտ կասլը , խողովակները կը պակսին :

Անհրաժեշտ կը նկատուի հայրենակցական միութեանց գործերը համադրել՝ դանոնք աւելի արդիւնաւէտ դարձնելու : Ինչպէս եւ ժամանակ ու դրամ խնայելու : Միջհայրենակցականը կրնա նաեւ իր միջոցները գործադրել կարգ մը միութիւններ աւելի աշխուժացնելու , նոր միութիւններ ներս բերելու Միջհայրենակցականի մէջ :

Յաջող գործունէութեան բանալին , ի հարկէ , աշխատանքն է՝ կազմակերպւած , ծրագրւած , յամառ յարատեւ գործ : Պէտք է ունենալ կանոնաւոր ժողովներ , խղճմտօրէն կատարել առաջադրւած աշխատանքները , ոեւէ թղթակցութիւն աննկատ չթողուլ , միշտ նոր անդամ ներգրաւել՝ առանց հիները կորսընցընելու : Օգնել սեփական հայրենակիցներու , եթէ կարօտեալ են , ուր որ ալ ըլլան անոնք , սեփական խո-

դովակներով եթէ հնարաւոր է, այլապէս ուրիշ մարմիններու միջոցով:

Լաւ գործող միութիւնները իրենց աշխատանքները, պարտականութիւնները կը հետապնդեն սիստեմաթիկօրէն եւ թելադրելի է որ պակաս գործունեա միութիւնները օրինակ առնեն:

Համագումարի Բ նիստը վերջացաւ: Մէկ ու կէս ժամու դադարէ ետք գումարւեցաւ Գ. եւ վերջին նիստը:

* * *

Գ. ՆԻՍՏ

Համագումարի երրորդ եւ վերջին նիստը տեղի ունեցաւ նոյն օրը կէսօրէ ետք ժամը 5-ին: Ատենապետ Պր. Ալպերթ Ճանճիկեան, քարտուղար՝ Պր. Հ. Պարտիդեան:

Նիստին կը մասնակցէին նոյն պատգամաւորները: Ժամանակի սղութեան պատճառով, Բ. նիստի արձանագրութիւնը համագումարին ներկայացւելով վիճակի մէջ չլինելով, անոր ընթերցումն ու վաւերացումը յետաձգւեցաւ կեդր. վարչութեան առաջին ժողովին:

Այս նիստը զբաղեցաւ Գանձապահի ղեկոյցով, ընդհանոր քննարկով եւ բանաձեւեր անցնելով դանադան հարցերու մասին:

Գ. ԳԱՆՁԱՊԱՀԻ ԶԵԿՈՅՑ

Միութեանս դանձապահ Պր. Արշաւիր Քաղցրունի, կարդաց իր պատրաստած մանրամասն ղեկոյցը Միութեանս դրամական գործառնութիւններու մասին, որ հետեւեալն է.—

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՇՒԵԿՇԻՌ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ելեւմտական Տարի Յուլիս 1, 1948—Յունիս 30, 1949

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ

ՄՈՒՏՔ

Յուլիս 1, 1948 գանձին մէջ	1,193.96
Տարետուրք՝ անդամ միութիւններէ	625.00
Ներգաղթի օգնելու » »	2,750.00
Անհատական նուէրներ	843.49
Նիւ Եորքի Յանձ.ի ձեռնարկներէն	492.95
Վրաններու հաշւոյն վերադարձած	135.00
Տիգրանակերտի Հայր.էն վրաններու համար եղած խոստումի հաշւոյն	1,000.00
Պանդոկի փոխ ը վերադարձած	1,800.00
Այլ եւ այլք	13.27
	7,659.71

Կազմակերպական Ընդհ. Մուտք 8,853.67

Ե Լ Ք

Շարաքավմարներ	2,282.80
Թէքներ —տուրքեր—	375.02
Նամակաթուղթ եւ տպագրութիւն	427.01
Հեռախօս, հեռագիր, նամակըօշմ	821.39
Շարժանկարի պատրաստութեան	340.00
Ն. Ե. Յանձ.ի ձեռնարկի ծախք	213.13
Պանդոկի փոխատւութիւն	1,800.00
Նախորդ պարտք մը վճարւած	500.00
Հայաստան դրկւած ասեղներ եւլն.	475.96

Կազմակերպական Ընդհ. Ելք 7,235.31
Գանձին մէջ պատրաստ 1,618.36

Գումար՝ 8,853.67

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՄՈՒՏՔ

Տիար Հայկ Գավուգնեսանէ	25,000.00
Ռամկ. Ագատ. Կուսակցութենէ	75.00
Ամեր. Յառաջդիմական Միութենէ	75.00
Փոխատուութիւն՝ Ա. Քաղցրունիէ	500.00
Արտելներու Միութենէն	1,500.00
Հայրենադարձներէ՝ նաւողչէֆի	26,180.00
Նաւողչէֆէն վերադարձած	1,840.00
Փոխգրի -չէֆի- փոխանակութիւն	1,007.50
Երկու պանդոկներու գուտ մուտք	27,530.58
Ընդհանուր գումար մուտքի՝	83,708.08

Ե Լ Ք

Հայրենադարձներու նուդչէֆին	39,095.00
Առաջին նաւով գացած գոյքերու տեղական փոխադրութեան	1,630.80
Գ. Յ. Սօլագեանի միջոցաւ ծախսւած	
Կարօտ հայրենադարձներու օգնութ. 726.00	
Ետ մնացած վեց հոգիին ծախսւած 608.00	
Արտակարգ այլ օգնութիւններ 1,265.00	
Վաշինկթըն եւ Նիւթօրթ Նիւզ նամբորդութեան 1,412.55	
Հիւանդականօք մը սնտուկելու 244.87	
Նւէրներ 300.00	
Անցագրի, նկարներու, բեռնակրի 86.28	
Տեղական երթ-եւեկութեան 391.96	
Հիւրասիրութիւններ 456.50	
Այլ եւ այլ մանր ծախսեր 82.98	
	5,554.14
Ետ մնացած գոյքերը փոխադրելու 1,400.00	
Պանդոկի վարձի մասնավար 500.00	
Քաղցրունիի փոխտ.ը վերադարձւած 500.00	
Վաշինկթըն երթ-եւեկութեան ծախս 299.59	
Ներգաղթողներու փոխադրութեան 374.24	
Գրասենեակային այլ ծախսեր 266.61	
	3,340.44
Ետ մնացած 6 հոգիին ծախսւած գրասենեակէն 939.04	
Ի հարկին իտալիա գործածւելու համար	
Մ. Ճավեանի յանձնւած 5,000.00	
(Այս գումարէն \$3,016.50 վերադարձւած է)	
Նաւու Յանձնախումբին տրամադրւած 500.00	
Փոխգրի —չէքի— փոխանակութեան 1,007.50	
Երկու պանդոկներու ընդհանուր ծախսը 26,164.65	
Ընդահնուր գումար ելֆի՝ 82,221.57	
Գանձին մէջ պատրաստ 486.51	
Գումար 83,708.08	

ԵՐԿՈՒ ՊԱՆԴՈԿՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՇՒԵԿՇՈՒ

Օգոստոս 2, 1948—Յունիս 30, 1949

ՄՈՒՏՔ

Հայրենադարձներու մէկ մասէն	15,215.50	
Այցելողներէ՝ սենեակ-ուտելիք	5,513.06	
Պարերէ	1,796.47	
Նւէրներ	4,982.55	
Տեղէ մը	23.00	
		27,530.58
Փոխատուութիւն գրասենեակէն	1,800.00	
Փոխատուութիւն Մ. Ճավեանէ	1,300.00	
Փոխատուութիւն Ռ. Ճավեանէ	500.00	
		3,600.00
Ընդհանուր մուտքի գումար՝		31,130.58.

Ե Լ Ք

Պանդոկներու վարձին	8,675.50	
Ուտելիքի պարէններու եւլն.	15,521.33	
Ջուրի, կէզի, ելեփորականութեան	1,394.83	
Հիւանդանոցի եւ դեղորայքի	243.81	
Փոխադրութեան	166.73	
Այլ եւ այլք	162.45	
		26,164.65.
Երեք փոխառութեանց վնարում		3,600.00.
		29,764.65.
Ընդհանուր գումար ելքի՝		29,764.65.
Միջհայրենակցականի յանձնած		1,365.93
		31,130.58.
Գումար		31,130.58.

ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆԻ ՆԻԻԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Յունիս 30, 1949, Երրորդ Համագումարի Ընթացքին

Կազմակերպական ընդհ. մուտք	8,853.67
Կազմակերպական ընդհ. ելք	7,235.31
Կազմակերպութեան հաշւոյն գանձին մէջ	1,618.36
Ներգաղթի Օգնութ. ընդհ. մուտք	83,708.08
Ներգաղթի Օգնութ. ընդհ. ելք	83,221.57
Ներգաղթի Օգնութ. Յանձ.ի հաշւոյն գանձը	486.51
Ընդհանուր գումար գանձին մէջ	2,104.87
Մ. Ճաւեանի հաշւէն եկած չէք	3,016.50
Գանձին մէջ ապահով գումար	5,121.37

ՎՃԱՐԵԼԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ.—

Ամբօրկի պահանջագիրը	1,370.54
Փոխադրման պահանջ գոյֆերու	1,077.20
Գոյֆերը պահելու եւ բեռցնելու	850.00
	3,297.74
Գանձին մէջ մնալիք գումար՝	1,823.63

ԱՄԵՐԻԿԱՆԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Կեդր․ Վարչութեան ղեկոյցը (Ա․ Նիւնտ) իր տեղին կ'անդրադառնար այս հարցին, խօսելով մեր բերած մասնակցութեան մասին Ամերիկահայ Ազգային Խորհուրդի դործերուն, թէ՛ Կեդր․ Վարչութեան եւ թէ՛ անդամ միութեանց միջոցներով:

Պատգամաւորները դտան այդ մասնակցութիւնը անհրաժեշտ եւ դովելիօրէն դրական: Պէտք է շարունակել աւելի դործօն մասնակցութիւն բերել այս մարդին մէջ:

Ընդունւեցաւ հետեւեալ բանաձեւը.

«Ամերիկահայ Միջհայր․ Միութեան Գ․ Համագումարը քննարկի ենթարկելով Կեդր․ Վարչութեան ղեկոյցը Ամերիկահայ Ազգ․ Խորհուրդի մասին, իր գնահատանքը կը յայտնէ այն անվերապահ մասնակցութեան եւ բոլորանէր ջանքերուն համար, դորս Ամերիկահայ Ազգ․ Խորհուրդը կը բերէ ի նպաստ Հայ արդար դատի անյապաղ եւ արդար լուծման նւիրական դործին, որն է՝ սլահանջել հայկական բռնադրաւեալ նահանդներու աղատադրումը՝ Ուիլսընեան սահմանադծով՝ եւ անոնց միացումը հայ Ժողովուրդի հայրենիքին — Սովետական Հայաստանին»:

Համագումարս կը թելադրէ յաջորդ Կեդր․ Վարչութեանը՝ շարունակել Միութեանս անվերապահ մասնակցութիւնը Ամերիկահայ Ազգ․ Խորհուրդին եւ աւելի եռանդաւին աշխատիլ՝ տւեալ սլայամաններու համաձայն անդրդւելիօրէն հետասլնդել Հայկական արդար դատի սլաշտսլանութիւնը ուր որ անկ է»:

ՆԵՐԳԱՂԹ

Ներկայիս զանդւածային ներդաղթի անմիջական աշխատանքի չդոյութեան սլատճառով, այդ ուղղութեամբ շօշափելի խնդիրներ կը սլակսին:

Արդ՝ ի մտի ունենալով Ամերիկահայ հայրենա-
դարձ Բ. կարաւանի հետ կապւած դժւարութիւննե-
րը, տեղի ունեցաւ կարծիքներու փոխանակութիւն
հայրենադարձ խումբերու թւական մեծութեան
շուրջ, անոնց ճամբորդութեան, ապրանքներու փո-
խադրական մեթոտներու մասին, եւայլն: Սակայն
նկատի ունենալով որ այժմ կարելի չէ նախատեսել
դալիք սլարադաները, Համադումարս ընդունեց հե-
տեւեալ բանաձեւը.

«Ձանդւածային ներդաշխը կը շարունակէ մնալ
Միջհայրենակցական Միութեան կարեւոր նպատակ-
ներէն մին եւ երբ ան դարձեալ կարելի կը դառնա,
կեղը. Վարչութիւնը՝ իր անցեալի փորձառութենէն
օգտւելով կը բերէ իր ամբողջական օժանդակութիւնը
Հայ Ժողովուրդի ազդահաւաքման այդ նւիրական
դործին»:

ԱՐՏԵԼՆԵՐ

Գոյութիւն ունի «Հայ Արհեստաւորներու Օգնու-
թեան Կոմիտէ», որուն մէջ Միջհայրենակցականը կը
ներկայացւի իր բաղկացուցիչ անդամ միութեանց
թւին հաւասար ձայնով:

Դժբախտաբար ցարդ արտելները ուղիղ կերպով
չեն կազմակերպւած: Անդամակցողները սկսեց Է լի-
նին իրական արհեստաւորներ եւ սկսեց Է մասնակցին
միայն մէկ արտելի՝ հաւասար բաժնեթղթերով:

Վերստին կարդացեցաւ նախապէս ներկայացւած
Սովետ. Հայաստանէն եկած հաղորդագրութեան մը
հետեւեալ մասը.

«Եթէ Միջհայրենակցականը կը փափաքի օգնել
Հայ Ժողովուրդին յետադային, ըլլա նոր աւաններ
կերտելու մէջ կամ ճարտարարւեստական դործարան-
ներ, մշակոյթային, դաստիարակչական հաստատու-

Թիւններ հիմնելով այս նոր աւաններուն մէջ, Սովետական Հայաստանի կառավարութիւնը իր կողմէ որեւէ առարկութիւն չունի այս խնդրին մէջ:

«Իսկ այն դործիքները կամ կաղմածները որոնք իրրեւ նւէր կը դրկւին Սովետ. Հայաստան, անոնք աղատ են մաքսատուրքէ»:

Ըստ վերոյիշեալ վերջին կէտի, Միջհայրենակցականի միջոցով դրկւած մեքենական կաղմածները, նկատելով ներգաղթի եւ շինարարութեան հետ կապւած առաքումներ, նոյնպէս դերծ են մաքսատուրքէ, Սովետ. Հայաստանի սահմաններէն ներս:

Արտելներու կաղմութեան հնարաւորութեան պարադային նկատի ունենալ Արտասահմանից Ներգաղթող Հայերի Ընդունման եւ Տեղաւորման Կոմիտէի նախագահ Բարդէն Աստուածատուրեանի թելադրութիւնները:

Ընդունուցաւ հետեւեալ բանաձեւը.

Հասկնալով, որ այժմ կարելիութիւն կա Միջհայրենակցականին՝ օղնելու հայ ժողովուրդին, ըլլայ նոր աւաններ կերտելով, ըլլայ ճարտարարւեստական դործարաններ կամ մշակոյթային, դաստիարակչական հաստատութիւններ հիմնելով այս նոր աւաններու մէջ, համագումարս կը յանձնարարէ յետադա կեդր. Վարչութեան, որ հետապնդէ վերոյիշեալներու անյապաղ դործադրութիւնը»:

ՀԱՇԻԵՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԻ ԶԵԿՈՅՑ

Հաշւեքնիչ Յանձնախումբը — Պրնյք. Զոպիեան, Աւադեան եւ Պաճադեան — գանձապահի հաշւետոմարը քննելէ յետոյ, կը դեկուցանէ, որ հաշիւները գրտնըւած են ճշգրիտ, ելք եւ մուտքը նշանակւած ընդունւած լաւ սխտեմով եւ ներկայացւած համապատասխան փոխդիրերով ու ընկալադիրերով:

Հրահանգել կեդր. Վարչութեան, որ յետագային
Ժլ եւ մտից ղեկոյցը պատրաստելէ ետք, մի-մի օրի-
նակ ղրկէ պատկան անդամ Միութեանց կեդր. Վար-
չութիւններուն՝ անոր բովանդակութեանը ծանօթա-
նալու համադրումարէն առաջ, որով եւ պատգամա-
ւորները ի վիճակի կը լինին աւելի գիտակցօրէն մաս-
նակցելու սոյն ղեկոյցի քննարկին:

Հրահանգել նաեւ որ ներկա հաշակչիւր իր ամ-
փոփ ձեւով կցւի համադրումարի արձանագրութեանը՝
ի տեղեկութիւն անդամ Միութիւններուն:

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԱՏԻՒՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՐՑ

Այսպիսի պատւիրակութեան մը կարիքն ու կա-
րելորութիւնը միշտ եւ բոլորին կողմէն ճանչցւած ի-
րողութիւն մըն է: Խորհրդածութենէ յետո համա-
դրումարս ընդունեց հետեւեալ բանաձեւը.

«Նկատի ունենալով որ զրեթէ բոլոր հայրենակ-
ցական միութիւնները փափաք կը յայտնեն եւ կարե-
ւոր կը գտնեն առաջին իսկ հնարաւորութեան դէպքին
պատւիրակութիւն մը ղրկել ղէպի Սովետ. Հայաս-
տան, անմիջական կապեր հաստատելու նոր աւաննե-
րու հետ եւ մօտէն ծանօթանալու անոնց շինարարու-
թեանը, համադրումարս կը թելադրէ յաջորդ կեդր.
Վարչութեան որ հետաքրքրւի պատւիրակութիւն մը
ղրկելու կարելիութիւններովը եւ հետապնդէ այս ա-
ռաջարկի իրադրութեամբ»:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Համա-Սերաստացիական Շինարար Միութեան
կեդր. Վարչութիւնը իր զոյգ ներկայացուցիչներու
վաւերական նամակով Միջհայրենակցականի համա-
դրումարին ուղարկութեան կը յանձնէր վերոյիշեալ
միութեան վերջին համադրումարին հետեւեալ որո-
շումը եւ երկու բանաձեւերը:

1. Որոշում.—

«Համա-Սերաստացիական Շինարար Միութեան Համագումարը կ'որոշէ իր անդամակցութիւնը պահել Միջ-Հայրենակցականի մէջ, պայմանաւ որ անոր ամսական ծախսը չի անցնի հարիւր տոլարը, քանի որ անոր դործունէութեան դաշտը ներկայիս սահմանափակ է եւ բարձր վճարումներով պաշտօնեաներ պահելը՝ անարդարանալի»:

2. Բանաձեւ Ա.

«Միջ-Հայրենակցականի Կեդրոնը իրաւունք չի ունենայ որեւէ հարցի կամ նպատակի համար յարաբերութեան մտնելու բաղկացուցիչ միութեանց մասնաճիւղերուն հետ: Այդ պէտք է ըլլայ միայն Կեդրոններուն հետ»:

3. Բանաձեւ Բ.

«Միջհայրենակցականի տարեկան ներկայացուցչական ժողովներուն մէջ տրւած որոշումները բաղկացուցիչ հայրենակցականներու մեծամասնութեան հաւանութիւնը ապահովելէ յետոյ միայն տալադրութեան տրւին»:

Վերոյիշեալ կէտերը նկատի առնելէ ետքը, տրւեցաւ հետեւեալ որոշումը.

«Պատգամաւորական ժողովս զբաղեցաւ Համա-Սերաստացիական Շինարար Միութեան վերջին համագումարի առաջադրած երեք հարցերը եւ կ'որոշէ իր տարեկան պիւտճէն քւէարկելէ յետոյ յանձնարարել նոր Կեդր. Վարչութեանը՝ յարաբերութեան մէջ մտնելու Համասերաստ. Շինարար Միութեան Կեդր. Վարչութեան հետ, պարզելու համար համագումարի քւէարկած նւազագոյն պիւտճէի անհրաժեշտութիւնը եւ ցանկութիւն յայտնել որ իրենց կադմակերպական

խողովակներով վերանկատեն իրենց այդ որոշումը :
Պատգամ . Ժողովս բանաձևերէն առաջինը իրողութեան
անհամապատասխան կը գտնէ , իսկ երկրորդը՝ չափա-
դանց անդործնական :

« Հետեւաբար հրահանգել յաջորդ Կեդր . Վար-
չութեան որ յաջորդ երկու հարցերու մասին եւս տա
հարկ եղած բացատրութիւնները Համասեր . Շինարար
Միութեան Կեդր . Վարչութեանը , պարզելով Միջ-
հայրենակցականի եւ անոր բաղկացուցիչ միութեանց
դործունէութեանց սահմանները եւ անոնց փոխ-յա-
րարերութիւնները , որոնք՝ համադրումարս համողւած
է՝ պէտք է լինին սերտ եւ առանց որեւէ ընդհարումի
կամ խաչաձեւման :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԻԻՏՃԷ

Տարեկան պիւտճէին մասին կային երկու դիխա-
ւոր առաջարկներ : Մէկն այն էր , թէ՝ քանի որ մօտիկ
ապագային դանդաժային ներդադրի հաւանականու-
թիւն չի տեսնուիր , պէտք է Միութեանս ծախսերը նը-
ւաղադոյնի իջեցնել : Երկրորդը այն էր , թէ՝ պէտք է
չարունակել անցեալ տարւոյ քւէարկած 8-10,000
տոլարի պիւտճէն որպէսզի Միջհայրենակցականը
կարենայ իր դործունէութիւնը շարունակել եւ ընդ-
լայնել , իր ներկա դիրքը պահել , միութիւնները զօ-
րացնել , ջանալ կադմակերպական տեսակէտով պատ-
րաստուիլ որեւէ հաւանականութեան համար :

Համադրումարն ի վերջո քւէարկեց 3-5,000 տո-
լարի պիւտճէ մը , թողնելով Կեդր . Վարչութեանը
ճշդելու իսկական դումարը համաձայն ներկայացուող
պայմաններու եւ պարագաներու :

Համադրումարին ներկայացւած հարցերը սպա-
ռեցան պիւտճէի քւէարկութեամբ :

Առաջարկւեցաւ շնորհակալական հեռագիրներ
ղրկել համադումարս ողջունող կաղմակերպութեանց
եւ մարմիններուն :

1. Արտասահմանից Ներդադրող Հայերի Ընդուն-
ման եւ Տեղաւորման Կոմիտէի նախագահ Բարդէն-
Աստւածապաշտներին :

2. Ամերիկահայ Յառաջդիմական Միութեան
Կեդր. Վարչութեան :

3. Ամերիկահայ Ազգային Խորհուրդին :

4. Խոյլութիւնատին Վերաշինացի Վարչութեան :

5. Վասպուրական Միութեան Կեդր. Վարչ. եան :

6. Չմշկածակի Հայրենակցական Ընդհ. Միու-
թեան :

Առաջարկւեցաւ նաեւ ղնահատական նամակներ
ղրել. Միութեանս Կեդր. Վարչութեան եւ Ատենա-
պետին, Քարտուղարին, Գանձապահին, Գործակա-
տարին եւ Ներդադրի Յատուկ Յանձնախումբի ան-
դամներ՝ Տիկ. Շ. Շահինեանի, Պրնյք Մ. Ճաւեանի
եւ Գ. Յ. Սօլադեանի, Համադումարի Դիւանին եւ
Միջհայրենակցական Միութեան Մեծադոյն Նիւ Եոր-
քի Յանձնախումբին :

Փակման հակիրճ ուղերձներ ըրին հետեւեալ
պատգամաւորները .

Գր. Աւագեան, Մ. Աճէմեան, Մ. Շամալեան,
Գ. Սօլադեան, Դ. Խաչատուրեան, Աննիկ Սերոբեան,
Շուշանիկ Շահինեան, Մ. Ճալեան, Մ. Պաճադեան,
Ա. Զարդարեան, Յ. Սանսիլաս, Եր. Մամբրէեան,
Լ. Հէքիմեան եւ Հ. Պարտիղեան :

Անոնք ղրւատեցին Կեդր. Վարչութեան, անոր-
ատենապետի, քարտուղարի, գանձապահի, Ներդադ-

Թի Հոգատար Յանձնախումբի եւ այլ անհատներու կա-
տարած լաւ աշխատանքները անցեալ տարեշրջանին եւ
նշելով Միջհայրենակցականի լաւ դործունէութիւնը,
չեղտեցին որ վերջինս տակաւին ունի մեծ բացեր,
մանաւանդ նոր միութիւններ ներդրաւելու, թոյլ մի-
ութիւնները ուժեղացնելու աշխատանքին մէջ եւ թե-
լադրեցին որ գալիք տարեշրջանին ամէն ճիգ թափւի
Միջհայրենակցականը՝ կուռ հաղմակերպութիւն մը
դարձնելու:

Ատենասպետ՝ Ա.Լ. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆ

Քարտուղար՝ Հ. ՊԱՐՏԻԶԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐ . ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ԿԱԶՄԸ —1949-1950

Մարթին Ճավեան՝ Ատենապետ, (Արաբկիրի Միութ.) ,
Տօֆթ . Մովսէս Մ . Յովսէփեան՝ Փոխ-Ատենապետ,
(Քէսապի Հայրենասիրաց Միութիւն) ,
Տիկ . Աննիկ Սերոբեան՝ Քարտուղար, (Նոր Բիւթանիո
Վերաշինաց Միութիւն) ,
Երւանդ Մամբրէեան՝ Փոխ-Քարտուղար, (Եւդոկիոյ
Հայ Կրթասիրաց Միութիւն) ,
Արշաւիր Քաղցրունի՝ Գանձապահ, (Կեսարիոյ Վերա-
շինական Միութիւն) ,

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ

Կարապետ Արամեան՝ (Զնգշոյ Վերաշինաց Միութ.) ,
Թորոս Գեւորեան՝ (Համա-Սեբաստացիական Շինա-
րար Միութիւն) ,
Տիրան Թուխմեան՝ (Զմշկածակի Հայրենակցական
Ընդհ . Միութիւն) ,
Բենիամին Խաչատուրեան՝ (Մալաթիոյ Կրթ . Ընդ .) ,
Լեւոն Հէֆիմեան՝ (Կիւրինի Հայրենակցական Միութ.) ,
Տիկ . Նուարդ Նորլնծայեան՝ (Արմտաններու Վերա-
շինաց Միութիւն) ,
Տիկ . Շուշանիկ Շահինեան՝ (Վասպուրկան Միութ.) ,
Հայկ Պարտիզեան՝ (Համաքղեցիական Միութիւն) ,
Ռուբէն Սրապեան՝ (Համաերդնկացիական Վերաշինաց
Միութիւն) ,
Գառնիկ Յ . Սօլագեան՝ (Տիգրանակերտի Հայրենակ-
ցական եւ Վերաշինական Միութիւն) ,
Վարդան Ճ . Վարդան՝ (Կովկասահայ Միութիւն) ,
Տիգրան Վէֆիլեան՝ (Արդնիի Հայրենակց . Միութ.) ,
Ահարոն Տէմիրեան՝ (Համա-Խարբերդցիական Միու-
թիւն) :

ԶԵԿՈՅՅ ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ՆԵՐԳԱՂԹՈՂՆԵՐՈՒ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԱՒԱՆԻ 6 ԱՄՍԵԱՅ ԿԵԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ
ՅՈՒԼԻՍ 28, 1948—ՅՈՒՆՈՒԱՐ 21, 1949

Տիկ. Շուշանիկ Շահինեան հարազատ կերպով կը պատկերացնէ հայրենադարձ Բ. կարաւանի կեանքը, հետեւեալ գեկոյցով: Հայրենադարձներու մօտ վեց ամսուան շրջանին, Տիկ. Շահինեան իր տունը ձգած բնակեցաւ անոնց ետ, անձնուիրաբար տրամադրելով իր ամբողջ ժամանակը եւ աշխատանքը, անոնց հոգեւտարութեան եւ բարօրութեան համար:

Ամերիկահայ պատմութեան մէջ, խիստ նշանակալից դէպք մը եղաւ հայրենադարձ երկրորդ կարաւանի մեկնումը դէպի Սովետական Հայաստան:

Սովետական Փապետա նաւը պիտի մեկնի Յուլիս 30-ին: Լուր տրւած է արդէն բոլոր ներգաղթողներուն, որոնք Նիւ Եորք հաւաքւին, ճամբայ ելլելու: Նաւահանգիստ ուղարկւած են բոլոր դոյքերը: Ամերիկահայ Միջ-Հայրենակցականի գրասենեակը անասելի եռուղեւ կը տիրէ, մեկնումի համար պաշտօնական թուղթերու պատրաստման, բժշկական քննութիւններու եւ օրինական ձեւակերպութիւններու լրիւ կատարման շուրջ: Մեկնելու պատրաստութիւնները լրիւ տեսնուած են, եւ ուրախութեան ժպիտ մը կայ բոլորի դէմքերուն վրայ:

Հոգատար Յանձնախումբին Ծագումը

Յուլիս 28-ին Ներգաղթի վարիչ Պր. Գ. Սօլադեան բոլոր ներգաղթողները սրահ մը կը հաւաքէ ու անոնց կը յայտնէ թէ Փապետա նաւը ինչ որ օրինական դժւարութիւններու պատճառով պիտի մեկնի անոնց Ամերիկահայ ներգաղթողներու, որոնք մօտ երկու ամիս պիտի սպասեն, մինչեւ որ նոյն նաւը վերա-

դառնայ (Սեպտեմբեր 24-ին) եւ զիրենք Հայաստան փոխադրէ։ Այս լուրը մեծ ցնցում առաջ բերաւ ներ-
դադթողներու մէջ, որոնք տուն տեղ ձգած, ամէն ինչ
կապկըսած նաւահանգիստ զրկած էին, պատրաստ
մեկնելու... Կարելի չէ նկարագրել հայրենադարձնե-
րու հոգեկան վիճակը... Մխիթարանքի ոչ մի խօսք
կրցաւ զիրենք հանդարտեցնել, եւ սակայն կատարւած
իրականութեան մը առջեւ կը դռնուէին եւ հաշտուե-
լու էին կացութեան հետ։

Այս անել դրութեան մէջ՝ Միջհայրենակցականի
Կեդր. Վարչութիւնը Ներդադթի Մարմնի հետ արտա-
կարգ ժողով դումարելով նոյն գիշերը, վճռական մի-
ջոցներու դիմեց եւ իր կազմէն երեք հոգինոց յանձնա-
խումբ մը ընտրելով՝ յանձին Գառնիկ Սօլադեանի,
Մարթին Ճավեանի եւ Շուշանիկ Շահինեանի՝ անոր
իրաւունք տաւ անմիջապէս յարմար վայր մը դռնել
բոլոր ներդադթողները մէկ յարկի տակ տեղաւորել եւ
անոնց հոգատարութեան հսկել ամէն կերպով, մինչեւ
որ փապետա նաւը վերադառնար խոստացւած ժամա-
նակին ու Ամերիկահայ երկրորդ կարաւանը ճամբայ
ելլէ դէպի մայր հայրենիք։

Հայրենադարձներու տեղաւորումը Լէյֆվուտի մէջ

Յանձնախումբը իր անմիջական պրպտումներով
եւ (այժմ ողբացեալ) Հայկադուն Քիւրքճեանի օժան-
դակութեամբ, յաջողեցաւ Լէյֆվուտ, Նիւ Ճըրզիի
մէջ Մօրնինկսայտ պանդոկը վարձել, 30 սենեակնե-
րէ բաղկացած գեղեցիկ հիւրանոց մը՝ ամէն յարմա-
րութիւններով օժտուած։ Պանդոկը ամսական երկու
հազար տոլարով վարձուեցաւ երկու ամսեայ պայմա-
նով։ Այն ներդադթողները որոնք արդէն Նիւ Եորք
հաւաքւած էին՝ յաջորդ օրն իսկ փոխադրւեցան եւ
տեղաւորւեցան Լէյֆվուտի հիւրանոցը, ուր անոնց
համար ստեղծւեցաւ բոլորովին նոր, հաւաքական
կեանքի շրջան մը։

Յանձնախումբը անմիջապէս ձեռնարկեց այս նոր
կենցաղը կարգ ու կանոնի տակ դնել եւ հայրենա-
դարձներէ բազկացած մարմիններու միջոցով առտնին
դորձերուն ընթացք տալ :

Յանձնախումբային Գործելակերպ

Անմիջապէս առտնին աշխատանքի բաժանում կա-
տարւեցաւ՝ իւրաքանչիւր դործի համար յատուկ
յանձնախումբ նշանակելով :

Պատանիները՝ տղա եւ աղջիկ՝ ստանձնեցին սե-
ղանատան հողատարութիւնը, սեղաններու սլափա-
ստութիւնը, ճաշի սպասարկութիւնը եւ այլն :

Տարեցները կատարեցին խոհանոցային աշխա-
տանքները, ինչպէս եւ տան ընդհանուր մաքրութեան
վերաբերեալ դործերը : Այս յանձնախումբերը կը
փոխուէին շաբթի շաբաթ համաձայն սլափաստած
անւանացանկին :

Յիշատակութեան արժանի են Պր. Առաքել Յով-
սէփեան եւ իր օգնական Պր. Վարդգէս Ժամկոչեան,
որ խոհանոցի աշխատանքները ղլխաւորեցին ամբողջ
վեց ամիս, առանց դադարի :

Մեծ դնահատանքի արժանի է բժիշկներ Յովսէփ-
եանի եւ Փոխանի յաճախակի այցերն ու ձրի սպասար-
կութիւնը հայրենադարձներու առողջական վիճակը
լաւ պահելու համար :

Համայնական այս աշխատանքի, մանաւանդ ըս-
կըղբնական օրերուն հողատար յանձնախումբին մե-
ծապէս օգնեց Սր. Ա. Զրըքճեանը իր փորձառութեամբ
եւ նիւրւած աշխատանքով : Ան թէ՛ բարոյական եւ թէ՛
Ֆիզիքական անգնահատելի զոհողութիւններ կատա-
րեց :

Համայնական այս նորօրինակ կենցաղը սիրելի
դարձաւ բոլորին, եւ այս կերպով հայրենադարձները
չառ աւելի մօտէն ճանչցան զիրար ու բարեկամացան :

Մշակոյթային եւ դաստիարակչական աշխատանք

Հայրենադարձներու առօրեայ կեանքը աւելի հետաքրքրական դարձնելու համար, յանձնախումբը ձեռք առաւ դանադան միջոցներ, օրինակ՝ կազմակերպեց շարժանկարներու ցուցադրութիւն, դասախոսութիւններ, երբեմն հայրենադարձներ եւ երբեմն ալ դուրսէն բարեկամներ, հրաւիրելով խօսելու ինչպէս՝ Կ. Սիտալ, Մուշեղ Սերոբեան, Լեւոն Գաղանձեան, Փրօֆ. Զէրէճեան, Հրաչ Երուանդ, Բ. Նուրիկեան, Յ. Սանսիվաս, Ն. Մանկուշի:

Մանուկներու, երիտասարդներու եւ մեծեջրու համար կազմակերպւեցան դասընթացքներ դրաճանաչութեան, պատմութեան եւ այլ ճիւղերու մէջ: Այս մարդին մէջ Փրօֆ. Զէրէճեան դնահատելի աշխատանք կատարեց Յ-Ա շարաթ իր ամբողջ ժամանակը տրամադրելով: Անկէ ետք դործը շարունակեց հայրենադարձ Պր. Գրիգոր Գալուստեան, որ կազմակերպեց նաեւ երգչախումբեր:

Հայրենադարձները ունեցան իրենց պաշտօնական «կարաւան»ի երգը, որ այնքան խանդավառութեամբ կ'երգէին. երգին խօսքերը յօրինեց հայրենադարձ Պր. Կարապետ Շամալեան, իսկ եղանակը՝ Պր. Անդրանիկ Շահինեան:

Երիտասարդներէ եւ պատանիներէ կազմւած պարի խումբը այնքան լաւ մարդւեցաւ, որ կ'արժէ հոս յիշել թէ՛ նաւի ճամբորդութեան ընթացքին Հայկական պարախումբը, քանիցս մրցանակ շահեցաւ միւս ազգերուն մէջ:

Երիտասարդներ իրենց դանադան դրօսներու կարգին դիտաւորաբար տարւած էին պէյսա-պօլով, որու մէջ մրցումի ելան ուրիշ հայկական խումբերու հետ:

Չափահատները հայերէն, իսկ երիտասարդները անգլիերէն լեզուով ունեցան իրենց առանձին պատիշարաթաթերթերը:

Զրօսանք – Ժամանցներ

Ամէն Երկուշաբթի օր բոլոր Հայրենադարձները դաշտադնացութեան կ'երթային Լէյքվուտի դեղատեսիլ լճակի ափին փարփի մը մէջ, որ ամէն յարմարութիւններ ունէր՝ լողանքի, դրօսանքի, մանուկներու խաղերու եւ սեղաններու: Իսկ հիւրանոցին մէջ կային գրքեր, լրագրեր ընթերցանութեան համար մասնաւոր սենեակ մը տրամադրւած էր ժամանցի խաղերու համար՝ թղթախաղի, քաւոլի եւայլն: Հոս տեղին է դնահատանքով յիշել թէ Յառաջդիմական Միութիւնն ու «Լրարեր» թերթը իրենց կարելի ամէն օժանդակութիւն ցոյց տուին Հայրենադարձներու կեանքը աւելի տանելի, հաճելի դարձնելու եւ տաղտկութեան դէմ պայքարելու համար՝ մեղի տրամադրելով գրականութիւն, թերթեր, ձայնապնակներ, չարժապատկեր եւ դանոնք ցուցադրող մեքենաներ, երգարաններ եւ այլն:

Ֆինանսական կացութիւն

Այս բաղմածախս կենցաղը կարօտ էր Ֆինանսի: Հայրենադարձներէն անոնք որոնք տակաւին կարողութիւն ունէին, անձեռն չարաթական 15.00 տուար կը վճարէին, բայց ասոնց թիւը սկիզբէն կէսէն ալ պակաս էր, իսկ վերջին ամիսներուն քանի մը հոգի իջաւ: Դրամ չունեցողները հիւրն էին Միջ-Հայրենակցականին, որոնց ան նոյն իսկ դրպանի ծախք հայթայթեց:

Սկզբնական շրջաններուն Միջ-Հայրենակցականը նիւթական դժւարութեան մատնւեցաւ, սակայն շուտով պանդոկն ինքնաբաւ դարձաւ շնորհիւ այն խելացի միջոցառումներուն որոնք մեծապէս օգնեցին Հայրենադարձներուն նիւթական տեսակէտէ: Շարաթավերջերուն հայ հիւրեր սկսան այցելութիւններ տալ, որոնք սիրայօթար կերպով օրական \$7.50 կը վճարէ-

ին իրենց ուտելիքի եւ սենեակի համար . այցելուններու թիւը այնքան շատցաւ որ յանձնախումբը ստիպւեցաւ քովի շէնքերէն սենեակներ ապահովել : Կարգ մը հայրենակցականներ , կազմակերպութիւններ եւ բարեկամ անհատներ նիւթական նւէրներ ալ տրամադրեցին յանձնախումբին : Այս եւ նման ձեւերով հայրենադարձներու տնտեսական մասը դարձաւ բոլորովին ինքնաբաւ :

Այցելութիւններ

Այցելուները ամէն շաբաթավերջերուն շաբան-շաբան հիւրանոց կը դիմէին եւ հայրենադարձներու հաւաքականութեան մէջ խառնուելով կեանքը կը դարձնէին շատ հաճելի , կը խանդավառէին , անոնց սեղանակից կը դառնային , ճաշերը կը վերածւէին հանդիսաւոր եւ ուրախ ճաշկերոյթներու , իսկ հիւրանոցը կը թնդար նւագով , երգերով ու պարերով : Ֆիլատել-Փիոյ «Արծիւ» նուագախումբը մէկ անգամ , եւ երբեմն ալ Նիւ Եորքէն նւագողներ կուգային կամաւորապէս , իսկ ամէն շաբաթավերջին Մարդի Սառահեանի խումբը կը նւագէր , որոնք միշտ ուրախ տրամադրութիւն կը ստեղծէին թէ՛ հայրենադարձներու եւ թէ՛ այցելուներու մէջ . պարերէն ալ նկատելի դումարներ կը դոյանային : Իրականութեան մէջ հայրենադարձներու բնակավայրը վերածւած էր ուխտատեղիի մը , մօտակայ եւ հեռաւոր քաղաքներէն խումբ-խումբ հայրենասէր հայեր կը դիմէին հոն ամէն շաբաթավերջին : Ասոնց կարգին շաբաթավերջի անխուսափելի այցելուներէն մին էր Վաղարշակ Շահինեանը , որ կը վարէր ու կը մարդէր երիտասարդաց պարի խումբը : Հայրենադարձներն ու այցելուները անվերջ զարթ մթնոլորտի մը մէջ կ'ապրէին ու անոնց մտային պլըր-կըւած վիճակէն դուրս կը բերէին :

Այցելուներու մէջ մասնաւոր կերպով նկատելի

էր Ֆիլատելֆիոյ Հայ դադութը եւ մասնաւորաբար Յառաջդիմական Միութեան անդամները, որոնք մեծ բաղձութեամբ եւ առատաձեռն նւէրներով հոն կու-
ղային: Անհատական կարեւոր այցելութիւններու
կարգին յիշատակելու արժանի են Տէր եւ Տիկին Հայկ
Գալուզեանները, ինչպէս նաեւ Առաջնորդ Սրբազան
Հայրը, որ հայրենասիրական խօսքերով քաջալերեց
եւ յուսադրեց հայրենադարձները:

Ասոնց կարգին քանիցս այցելութիւններ տւին
նաեւ Տէր եւ Տիկ. Շահնազարեանները, ինչպէս նաեւ
Տէր եւ Տիկ. Չեփուրնիկը, որոնց այցերը մեծապէս
խանդավառեցին հայրենադարձները:

Ձեռնարկներ

Տեւող վեց ամիսներու ընթացքին տեղի ունեցան
դանադան ձեռնարկներ. Եռնիւն Սիթի, Ն. Ծ.ի հովիւ
Մամիկոնեան քահանան եկեղեցւոյ երգչախումբով,
խաղողն ալ միասին բերած, խաղողօրհնէքի արարո-
ղութիւն կատարեց, ուր խօսեցան ինքը Մամիկոնեան
քահանան, Տիար Վահան Գիւրքեան եւ ուրիշներ:

Ֆիլատելֆիայէն Թորդոմ վարդապետ Մանուկ-
եան նոյնպէս իր երգչախումբով եկաւ ու եկեղեցա-
կան արարողութիւն կատարեց հիւրանոցին մէջ ուրիշ
առիթով մը եկան նաեւ ուրիշ կղերականներ:

Տեղի ունեցաւ դպրոցական հանդէս, ղեկավարու-
թեամբ Փրօֆ. Զէրէճեանի, որ այնքան յաջող անցաւ,
խանդավառեց բոլորը:

Սովետական Հայաստանի 28-րդ տարեդարձի տօ-
նակատարութիւնը տօնւեցաւ մեծ հանդիսաւորու-
թեամբ ու բաղձութեամբ:

Յաճախ տեղի կ'ունենային չափահասներու ա-
մուսնութեանց եւ երեխաներու ու մանուկներու ծը-
նընդեանց տարեդարձերը՝ բաղձաթիւ անակնկալներով
լեցուն:

Սուրբ Յննդեան տաթիւ տօնածառ եւ խրախճանք
պատարաստւեցան, ուր երիտասարդներէն մինչեւ քա-

նի մը ամսու մանուկները՝ բոլորը նւէրներ ստացան :
Ասոնցմէ զատ տեղի ունեցան բազմաթիւ մեծ ու փո-
քըր ձեռնարկներ :

Տեղափոխութիւն

Որովհետեւ ԼէյքՍուտի հիւրանոցը Սեպտեմբերի
վերջը պարպելու պայմանաւ միայն վարձւած էր ,
Յանձնախումբս կրկին պրպտումներու ելաւ ու բարե-
բախտաբար հիանալի յարմարութիւններով օժտւած
այս անդամ 60 սենեակնոց , գեղատեսիլ եւ ծովեզեր-
եա վէկտուա փազա հիւրանոցը դտաւ Լօնկ Պրէնչի մօ-
տիկ Վէստ էնտ , Նիւ Ճըրդիի մէջ , ու հոն փոխադրեց
հայրենադարձները , որոնց թիւը երթալով կ'աւել-
նար :

Այս պաշտտանման շէնքին մէջ եւ հրաշալի բնու-
թեան ծոցը , մեր հայրենադարձները անտարբեր էին
եւ սրտաւիտոր , յոյսի ժպիտը աղօտացեր էր իրենց
դէմքերէն , կացութիւնը աղղած էր բոլորի վրայ , ա-
նոնց մէջ ստեղծւած էր անորոշութիւն մը իրենց ա-
պաղայի համար , որ շատ հեռու էր պայծառ ըլլալէ :
Ի պատիւ երիտասարդներուն , հոս կ'արժէ յիշել որ
անոնք աւելի լաւ կրցան ինքզինքնին պահել , անոնք
աւելի քիչ էին ընկճւած ու համեմատաբար շատ աւե-
լի բարձր էին իրենց տրամադրութիւնն ու կորովը :

Միջ-Հայրենակցականը երբէք չի դադրեցաւ յոյս
ներշնչելէ , եւ ժողովուրդի տրամադրութիւնները
բարձրացնելու իր ջանքերը անվերջ շարունակեց եւ
յաջողեցաւ կամաց-կամաց ընկճւած տրամադրու-
թիւնները բարձրացնել :

Չ մ ե ո ը

Չմեռը կը մօտենար , ցուրտը կը սաստկանար :
Գեղատեսիլ շէնքը որպէս ամառանոց կառուցւած լի-
նելով , զուրկ էր տաքութիւն տալու յարմարութիւն-

ներէ : Հայրենադարձներն ալ իրենց ձմեռան հա-
ղուստներն ու անկողինները կապկըսած , նաւահան-
դիստ դրկեր էին , ուստի դուրկ էին համապատասխան
տաքուկ հաղուստներէ ու ծածկոցներէ :

Ահա այս ժամանակն էր որ Ֆիլատելֆիայէն
Ճափեան եղբայրները օգնութեան հասան եւ պահա-
պան հրեշտակի պէս անոնք մեծ քանակութեամբ
տաք հաղուստներ տրամադրեցին , ինչպէս նաեւ դի-
շերային ծածկոցներ : Շէնքին մէջ մի քանի տեղեր իւ-
ղի վառարաններ զետեղեցին ինչպէս նաեւ կաղի ջեր-
մացուցիչներ : Մարթին Ճափեանը նոյնպէս մեծ թը-
ւով բուրդէ տաք ծածկոցներ տրամադրեց : Այս ամե-
նով հիւրանոցը վերածւեցաւ տանելի կացարանի մը ,
ձմրան օրերուն եւ ժողովուրդը պաշտպանւեցաւ ցուր-
տէն ու բուքէն : Արժէ հոս յիշել նաեւ Ֆիլատելֆիա-
ցի Տիկին Վարդենի Ճափեանի բարերար դերը , որ իր
հետ դործակից ունենալով Տիկին Եղիսէ Տէր Օհա-
նէսեանը , հայրենադարձներու հողատարութեան հա-
մար օգնութեան հասան Շուշանիկ Շահինեանի :

Նոր Տարի եւ Նոր Յոյս

Հայրենադարձներն ու բաղմաթիւ այցելուներ
խոնւած են Վէնտօմ ֆլաղայի մեծ սրահին մէջ ու
Նոր Տարւայ առթիւ ուրախութեան մէջ են : Ժամա-
նակը կ'առաջանայ եւ յանձնախումբը անհամբեր կը
սպասէ կէս դիշերուան . . . Հասաւ ցանկալի ժամը :
Համբոյրի , աղմուկի , Նոր Տարւան մաղթանքներու
աղմուկ-ժխորին մէջ , աթոռի մը վրայ կը բարձրա-
նայ Մարթին Ճափեանը , կը դադրին ձայները , վայր-
կենական խոր լռութիւն մը կը տիրէ , վեհ ու պատկա-
ռելի : Ամէն ոք մեծ , շատ մեծ պատգամի մը կը սպա-
սէ , եւ ահա Պր . Ճափեանը կուտայ այդ ամենացան-
կալի լուրը . որ յանձնախումբը եւ ինքը քանի մը օր
առաջ ստացած էին եւ հաղիւ կըրցած էին համբերել ,

որ այդ բարի լուրով շնորհաւորեն եւ ողջագուրեն հայրենադարձներու նոր Տարին: Այդ լուրն այն էր. թէ՛ իրենք արտօնւած էին Հայաստան մեկնելու, եւ թէ վերջնական կարգադրութիւնները եղած են արդէն եւ Յունուար 21-ի Ուրբաթ առաւօտ Փօլանտական Կիտինիա ընկերութեան Սոպիեսկի նաւով ճամբայ սկիտի ելլեն դէպի հայրենիք, այս անգամ վերջնական եւ հաստատ է լուրը:

Կարելի չէ նկարագրել այն սրտաճմլիկ տեսարանը, ուրախութեան արցունքներով խառնւած, որ առջացաւ իրենց համար այս երկնառաք լուրէն: Աւելին խօսելու առիթ չի տւին, Պր. Ճավեանը հոն այլեւս աւետարեր հրեշտակ մըն էր, ալ վերջ չի կար ուրախութեան եւ ցնծութեան յանձնախումբի երեք անդամները թեւերնուն վրայ առած ովսանաներ կը պոռային:

Ժպիտները ծաղկեցան, յոյսերը վառւեցան:

Ողջերթի Հաւաքոյթ

Վերջին շաբաթավերջը եղաւ ողջերթի երկօրեակ մը, միանգամայն ցնծալի, յուզումնալից եւ սրտաճմլիկ: Շատերու տարիներու երազները կ'իրականային, վերջին ամիսներու ակնկառոյց սպասումները վերջ կը դնէին: Հայրենադարձի օրը հասած էր: Հըրաչքի համազօր դէպք մը կը կատարւէր, անկարելին կարելի կը դառնար: Տառապալկոծ ու պանդուխտ հայը հայրենիք կը վերադառնար: Արդարեւ ցնծութեան, յաղթանակի տօնի օրեր էին:

Յունւար 15, Շաբաթ իրիկուն տեղի ունեցաւ հասարակական վերջին ձեռնարկը: Կաղմակերպութիւններու եւ թերթերու ներկայացուցիչները հրաւիրւած էին ներկայ դնուելու այդ հաւաքոյթին: Հոն խօսեցան հայ ականաւոր անձինք, որոնք վեր առին հայրենադարձի վեհ նշանակութիւնը որպէս հայ ժողովուր-

դի դարաւոր դարիպութեան շրջադարձը, անոր ազ-
գահաւաքի միակ միջոցը, երազներու լիովին իրակա-
նացումը: Սօսեցան Հայրենակցական Միութեանց եւ
Միջ-Հայրենակցականի ներկայացուցիչները, որոնք
ի միջի այլոց համառօտ կերպով հասարակութիւնը
ժանօթացուցին վերջին վեց ամիսներուն կատարւած
դործերուն: Սօսեցան վերջապէս եւ Հայրենադարձնե-
րը՝ յայտնելով թէ ի՞նչու հայրենիք կը վերադառ-
նան: Մեծ թէ սղտիկ կ'երթային իրենց դոյզն ուժերը
ի սպաս դնելու Սովետական Հայաստանի տիտանա-
կան վերելքին: Անոնք դնահատանք յայտնեցին Միջ-
Հայրենակցականի աշխատանքներուն համար, իսկ
իբրեւ նշան երախտագիտութեան, մէկ-մէկ անակըն-
կալ նւէր տւին Հողատար Յանձնախումբի անդամնե-
րուն եւ կարդ մը անհատներու, որոնք այնքան հող
տարած էին հայրենադարձներուն ամիսներէ ի վեր:

Յաջորդ օրը, կիրակի, հսկա բաղմութեամբ տե-
ղի ունեցաւ ողջերթի ուրախալի ցոյցեր եւ հանդիսու-
թիւններ: Ազգականներ, մտերիմ բարեկամներ այդ
վերջին օրը միասին անցուցին, ապրեցան: Սրտարուխ
հրճւանքի, վերջին կարօտը առնելու ժամեր էին, ո-
րոնք անմոռանալի պիտի մնան բոլորիս սրտերուն
մէջ:

Դէպի Նաւ... Դէպի Սովետական Հայաստան

Յունվար 21-ին, Ուրբաթ առտու շատ կանուխ
անասելի եռուղեւ կը տիրէ հիւրանոցին մէջ, ամէնքը
իրար անցած վերջնական պատրաստութիւններ կը
տեսնեն, կը կապկըպեն մնացեալ գոյքերը որոնք ըս-
տիպւած էին դուրս պահել իրենց առօրեա դործածու-
թեան համար: Մարդատար ինքնաշարժերու շարան
մը կեցաւ դուռին առաջ, եւ առաւօտեան ժամը 9-ին
մեկնողները արդէն նաւամատոյցն էին՝ խոնւած հոծ
բաղմութեան մը հետ: Հայրենադարձները նաւը կը

[304.]

A $\frac{11}{53418}$

մտնէին. մնաք բարովի արցունքոտ այլ ուրախ ար-
տայայտութիւններ կը տեսնէին ամէն կողմ:

Ժամը 12-ին նաւը կը շարժի՝ իր դիրկը առած
162 հայրենադարձներ: Ձանոնք հայրենիք կը տանի:
Կ'իրականանան մեկնողներու երազը: Յաղթանակով
պսակեցան Միջ-Հայրենակցականի եւ իրմէ դոյու-
թիւն առած յանձնախումբի կորովի ջանքերն ու աշ-
խատանքները:

Պատի՛ւ Ամերիկահայութեան, պատի՛ւ մեզի
դորձակցող բարեկամներու, պատիւ Միջ-Հայրե-
նակցականի եւ անոր բաղկացուցիչ Միութիւններուն:

* * *

